

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Henrich Horňák

**ODDLŽENIE – JEDEN ZO SANAČNÝCH
SPÔSOBOV RIEŠENIA ÚPADKU**

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Katedra občianskeho práva

Dátum vypracovania práce (dátum uzatvorenia rukopisu): Júl 2013

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracoval samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa: ... júla 2013

Podpis:

Henrich Horňák

Pod'akovanie:

Na tomto mieste by som rád poďakoval JUDr. Petrovi Smolíkovi, Ph.D. za vedenie tejto diplomovej práce, jeho cenné rady a podnety.

Obsah

Úvod.....	1
1. Úvod do insolvenčného práva.....	3
1.1. Úpadok.....	3
1.2. Historický vývoj insolvenčného konania na českom území.....	5
1.3. Nový insolvenčný zákon.....	7
2. Prierez insolvenčným konaním.....	9
2.1 Základné zásady insolvenčného konania.....	9
2.2 Subjekty insolvenčného konania.....	10
2.2.1 Insolvenčný súd.....	10
2.2.2 Účastníci konania.....	11
2.2.3 Veriteľské orgány.....	12
2.2.4 Insolvenčný správca.....	13
2.2.5 Štátne zastupiteľstvo a likvidátor.....	15
2.3 Doručovanie v insolvenčnom konaní.....	15
2.4 Insolvenčný register.....	15
3. Všeobecný pohľad a predpoklady oddlženia.....	17
3.1 Úpadok a hroziaci úpadok.....	18
3.2 Otázka osobnej pôsobnosti.....	19
3.3 Poctivý zámer dlžníka.....	21
3.3.1 Opakované konanie o úpadku a oddlžení.....	22
3.3.2 Bezúhonnosť.....	23
3.3.3 Nešpecifikované kritériá.....	23
3.4 Predpoklad uspokojenia nezaistených veriteľov.....	24
3.5 Nešpecifikované predpoklady oddlženia.....	24
4. Konanie pre rozhodnutím o úpadku.....	26
4.1 Insolvenčný návrh.....	26
4.1.1 Insolvenčný návrh podaný veriteľom.....	26
4.1.2 Insolvenčný návrh podaný dlžníkom.....	27
4.1.3 Postup súdu po prijatí insolvenčného návrhu.....	27

4.2 Návrh na povolenie oddĺženia	28
4.2.1 Náležitosti návrhu na povolenie oddĺženia	29
4.3 Účinky zahájenia insolvenčného konania	31
4.4 Prihlasovanie pohľadávok	32
4.4.1 Prihláška pohľadávky	33
4.5 Prejednanie insolvenčného návrhu	34
4.6 Záloha na náklady insolvenčného konania	35
4.7 Rozhodnutie o úpadku a povolenie oddĺženia	36
5. Konanie po rozhodnutí o úpadku	38
5.1 Schválenie oddĺženia	39
5.2 Realizácia oddĺženia speňazením majetkovej podstaty	40
5.3 Realizácia oddĺženia plnením splátkového kalendára	42
5.4 Realizácia oddĺženia kombinovanou formou	45
5.5 Spoločné oddĺženie manželov	46
5.6 Zrušenie oddĺženia	47
5.7 Splnenie oddĺženia	49
5.8 Oslobodenie od dlhov	49
5.9 Incidenčné spory	52
6. Úpadok v práve USA	54
6.1 Historický exkurz	54
6.2 Insolvenčné konanie v USA	55
6.2.1 Konanie podľa kapitoly 7	57
6.2.2 Konanie podľa kapitoly 13	58
Záver	60
Zoznam skratiek	62
Použitá literatúra	63
Príloha	68
Resumé	71
Abstract	72

Úvod

Po zmene pomerov v roku 1989 a s tým súvisiacich ekonomicko-sociálnych zmenách v spoločnosti doznalo zmien aj hospodárske postavenie jednotlivca ako spotrebiteľa. Spoločnosť sa obrazne presťahovala do tržnej a konzumnej doby s osobnou (často celoživotnou) skúsenosťou s plánovaním. Prechod k trhovému hospodárstvu priniesol existenciu prirodzeného javu nezamestnanosti, stratu „istôt“ a v konfrontácii s finančnou negramotnosťou položil základy k masovej neschopnosti dostať svojim záväzkom. Nepochybne finančná negramotnosť a zadlženie jednotlivci nie sú v Českej republike výdobytkami „porevolučnej“ doby, avšak už zmienené dôvody, ale napríklad aj ďalšie vo forme čoraz dostupnejších rôznych finančných produktov po vzore vyspelejších štátov od bánk či nebankových subjektov pre ľudí bez skúseností s nimi mohla prispieť k rozšíreniu radov insolventných.

Česká spoločnosť ešte nedosiahla takého rozmachu osobných bankrotov ako európske štáty bez socialistickej minulosti, avšak miera životu „na dlh“ sa im postupne vyrovnáva (čo je nepochybne spôsobené aj súčasnou ekonomickou krízou).

Dlhých osemnásť rokov v nových pomeroch znamenala pre úpadcu – nepodnikateľa jedinou možnosť ako sa zbaviť svojich dlhov buďto súkromnoprávne vyjednávanie s veriteľmi (dohadovanie splátkových kalendárov a „preťahovanie“ splatnosti čo najdlhšie), bludný kruh exekúcie majetku alebo konkurz.

Tieto metódy vytlačovali spotrebiteľa z riadneho ekonomického života, pretože aj po konkurze, *zostala väčšina dlžníkov po zrušení konkurzu v pásme tzv. šedej ekonomiky, pretože sa nemohla zbaviť svojich dlhov*¹. Takto vznikla prirodzene potreba hľadať riešenie, ktoré by akcentovalo aj sociálny aspekt riešenia úpadku. Zákonodarca inkorporoval aj z týchto dôvodov do českého právneho poriadku inštitút oddlženia a to v zákone č. 182/2006 Zb. o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon). Tento nový prameň insolvenčného práva bol inšpirovaný zahraničnou – primárne nemeckou úpravou a začal sa akcentovať sociálny rozmer na úkor ekonomického.²

Cieľom tejto diplomovej práce je komplexné zhrnutie a podanie celkového rozboru inštitútu oddlženia. Pri vypracovaní spočíval hlavný problém v nedostatku

¹ TARANDA, P. Osobní bankrot – bude spásou některých dlužníků?. *Daňová a hospodářská kartotéka*, 2008, č. 2, s. 23.

² Vid'. HAVEL, B. Oddlužení – zbraň nebo hrozba?. *Právní rozhledy*, 2007, č. 2, s. 50.

knižnej literatúry, keďže zatiaľ nie je publikácia popisujúca inštitút komplexne, práca sa teda okrem toho opiera o časopiseckú literatúru, judikatúru a štúdium spisov verejne prístupných v insolvenčnom registri.

Vlastný text práce je štruktúrovaný do šiestich kapitol. Prvá kapitola uvádza do problematiky tradičným historickým exkurzom úpravy bankrotu na českom území, objasnením pojmu úpadok a poskytnutím základných informácií o novom insolvenčnom zákone.

Nasledujúca kapitola sa snaží postihnúť oblasti vlastné všetkým typom insolvenčného konania v obecnej rovine pre účely ďalšieho textu práce.

V tretej kapitole je podaný obecný výklad oddĺženia – komu je tento spôsob riešenia úpadku určený a aké podmienky musí subjekt splňovať, aby vôbec v jeho prípade mohlo k oddĺženiu dôjsť.

Práca sa snaží podať výklad insolvenčného konania v kontexte oddĺženia chronologicky s rozdeľujúcim bodom pri vyhlásení úpadku. Štvrtá kapitola popisuje obdobie do rozhodnutia o úpadku – od výkladu k insolvenčnému návrhu až po samotné rozhodnutie.

Piata kapitola je venovaná obdobiu keď sa dlžník stane úpadcom pri pozornosti sústredenej na priebeh oddĺženia, podoby jeho realizácie, ukončenia konania a prípadnom oslobodení dlžníka od jeho dlhov.

Posledná šiesta kapitola podáva krátky výklad k úprave bankrotov v práve USA s dôrazom na riešenie insolventie fyzickej osoby.

1. Úvod do insolvenčného práva

Úprava úpadkovej problematiky je zásadnou a nenahraditeľnou súčasťou právneho poriadku, ktorá má za cieľ ošetriť vzťahy medzi úpadcom a veriteľmi po tom, čo úpadca nezvládol z objektívnych alebo subjektívnych príčin konsolidovať svoje aktíva a pasíva. Použitie ustanovení insolvenčného práva je po iných možnostiach, ako napr. narovnanie či exekúcie, spravidla poslednou možnosťou riešenia týchto vzťahov.

1.1. Úpadok

Úpadok, alebo taktiež bankrot, insolvenca či krída je vo všeobecnosti označenie situácie osoby, keď nemôže dostať svojim záväzkom a ani v racionálnom časovom horizonte nie je reálna nádej, že sa táto situácia zmení. V českom právnom poriadku podľa insolvenčného zákona³ existujú dve formy úpadku, ktoré sa ustálili v priebehu vývoja a sú typické pre väčšinu moderných právnych poriadkov⁴.

Prvou formou je platobná neschopnosť, ktorej predpokladom sú tri kritéria a síce: pluralita veriteľov, existencia peňažitých záväzkov aspoň 30 dní po lehote splatnosti a neschopnosť tieto záväzky splniť. Pričom platobnú neschopnosť ako vyvrátiteľnú právnu domnienku zákon ďalej rozvádza ako zastavenie platby podstatnej časti záväzkov, alebo ich neplnenie dlhšie ako 3 mesiace po splatnosti, alebo nemožnosťou uspokojiť aspoň ich časť formou exekúcie, alebo konečne nepredložením zoznamu aktív, pasív, zamestnancov či listín, dokladajúcich úpadok alebo hroziaci úpadok.

Druhou formou je predĺženie. K predĺženiu nemôže dôjsť u fyzických osôb – nepodnikateľov a je definovaný ako situácia, keď súhrn pasív presiahne súhrn aktív, pričom do aktív sa započítava aj očakávaný nárast majetkových hodnôt, ktoré môže subjekt objektívne nadobudnúť.

V prípade, že súd konštatuje úpadok, rozhodne aj o jeho riešení. Nový zákon rozoznáva viacero druhov riešení: konkurz, reorganizáciu, oddĺženie a úpadok finančných inštitúcií uvádza už hneď vo svojom úvode v ustanovení § 4 InsZ⁵. Ďalšie

³ § 3 InsZ.

⁴ Vid'. WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. s. 595. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁵ Úpadok finančných inštitúcií je odvodený v spojitosti s § 367 a n. InsZ.

inštitúty sú pomerne nenápadne uvedené ďalej v texte zákona a síce moratórium v § 115 a n. InsZ a nepatrný konkurz v § 314 a n. InsZ. Oproti minulosti odpadol inštitút vyrovnania⁶, ktorý bol sanačným spôsobom riešenia úpadku avšak minimálne využívaný.

Konkurzom, najstarším spôsobom riešenia úpadku, sa rozumie speňaženie majetkovej podstaty a následné uspokojenie veriteľov. Dlžníkovo oprávnenie nakladať s majetkom okamihom prehlásenia prechádza na insolvenčného správcu. Neuspokojené pohľadávky nezanikajú a pokiaľ sa jedná o dlžníka – právnickú osobu a jeho majetok nepostačuje k úhrade pohľadávok, nasleduje jeho zánik.

Reorganizácia je sanačný spôsob určený ekonomicky významnejším podnikateľom⁷, ktorých likvidácia by mala nepriaznivé následky pre ekonomiku. Prihlásené pohľadávky veriteľov sú uspokojované z výnosov fungujúceho podniku. Základným dokumentom je reorganizačný plán vymedzujúci postavenie veriteľov, obsah ich pohľadávok, opatrenie pre ozdravenie podniku a priebeh reorganizácie. Schválenie reorganizácie neznamená automaticky jej dokončenie. Zákon v § 363 InsZ jasne stanovuje možnosti premeny reorganizácie na konkurz.

Úpadok finančných inštitúcií je pojmovo sám o sebe vysvetliteľný, tento inštitút našiel svoje miesto v českom právnom poriadku z povinnosti transponovať európsku legislatívu⁸.

Moratórium je maximálne trojmesačný ochranný režim, ktorým sa zaistí odklad splatnosti pohľadávok z mimoriadnych dôvodov (napr. veľkosť podniku).

Pri nepatrnom konkurze sa postupuje podobne ako pri „riadnom“ konkurze s tým rozdielom, že dlžníkom je buďto fyzická osoba – nepodnikateľ alebo podnikateľ, ktorý je ekonomicky malou jednotkou⁹. Zákon niektorými zvláštnymi ustanoveniami dáva konaniu rýchlejší a pružnejší charakter.¹⁰

⁶ Vid' § 46 a n. ZKV.

⁷ Vid' § 316 odst. 4 InsZ.

⁸ Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2001/24/ES.

⁹ Vid' § 314 odst. 1 písm. b) InsZ.

¹⁰ Vid' § 315 InsZ.

1.2. Historický vývoj insolvenčného konania na českom území

Ak sledujeme dejinný vývoj úpravy právneho inštitútu, je nutné najskôr patrične definovať obsah pojmu. Aj dnes môžeme v právnickej reči hovoriť o insolvenčnom práve ako o práve úpadkovom či menej presne ako o konkurznom a pri exkurze do histórie sú odchýlky, a to nielen v názve, viac ako zrejmé. Ak budeme teda hľadať pod pojmom insolvenčného konania *všetky zvláštne súdne konania, ktorých predmetom je prejednanie úpadku a jeho dôsledkov*¹¹, môžeme nájsť prapôvod, tak ako v mnohých iných právnych odvetviach, už v práve rímskom, z ktorého vzišlo aj meno inštitútu (konkurz z lat. *concursum creditorum* – zbehnutie sa veriteľov) i keď konkurz bol stotožnený s exekučným konaním.

Nie je cieľom tejto podkapitoly popísať dejinný vývoj východiskových inštitútov, preto sa presunieme o storočia napred a čo týka predklasického obdobia, môžeme datovať počiatky výraznejšieho formovania úpravy úpadkov na českom území na začiatok 18. storočia, keď sú zrejmé snahy o vytvorenie samostatného konkurzného poriadku. Po dlhých diskusiách sú prijaté dva reskripty v rokoch 1750 a 1751, ktoré obsahovali osnovu a pripomienky viedenských orgánov. Tieto reskripty síce vsúpili do dočasnej platnosti, avšak praktické uplatnenie nenašli. V roku 1763 je prijatý český zmenkový poriadok, obsahujúci tiež konkurzné ustanovenia, a zároveň zjednocujúci rakúsku a českú úpravu. Táto historická kapitola sa definitívne uzatvára v roku 1781 keď je vydaný Všeobecný konkurzný poriadok jozefínsky, ktorý už môžeme považovať za univerzálny predpis v tejto oblasti, a ktorým sa začína ďalšia etapa vývoja konkurzného práva¹², a ktorého prijatím sa končí dlhoročná snaha o vytvorenie samostatného konkurzného poriadku.

Kódex rozdelil veriteľov do dvoch skupín: do prvej zaradil vindikantov a veriteľov, ktorí po vyhlásení konkurzu vynaložili nejaké hodnoty a do druhej ostatných. Túto druhú skupinu ďalej stratifikoval do šiestich tried. Prax poukázala na nedostatky tejto kodifikácie a to konkrétne na jej zdĺhavosť a nákladnosť a preto sa prirodzene začali snahy o novú právnu úpravu.

Po niekoľkých pokusoch o túto novú úpravu bol prijatý konkurzný poriadok dňa

¹¹ ZOULÍK, F. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní forum*. 2009, č. 4 Dostupné z [www](http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvennich-rizeni/) <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvennich-rizeni/> [cit. 2013-05-05].

¹² KOZÁK, J. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*. 2008, č. 2, s. 3.

25. 12. 1868, vyhlásený pod č. 1/1869 r. z. Tento predpis našiel svoju inšpiráciu v pruskom konkurznom poriadku. Nový predpis recipoval „jozefínske“ rozdelenie na triedy a skupiny, ale zaviedol aj novinky v podobe zásady univerzality, čím zahrňuje do konania dlžníkové aktíva aj pasíva (s vylúčením vecí nepostihnuteľných exekúciou, vecí potrebných k obžive dlžníka samotného a jeho rodiny, predmety, ku ktorým bolo uplatnené retenčné právo či právo záložné, nehnuteľností mimo monarchiu a konečne vecí vylúčených samotnými orgánmi prejednávajúcimi konkurz). Ďalej sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s veriteľmi. Konanie je rozdelené na dve časti: na zahajovaciu a, po kladnom vyjadrení o vyhlásení konkurzu, vlastné konkurzné konanie. Dispozícia s majetkom je zverená správcovi podstaty a veriteľovi sa priznáva právo podať opravné prostriedky.

Aj tento konkurzný poriadok z roku 1868 je podrobený kritike a o pol storočia neskôr vychádza cisárske nariadenie zo dňa 10. 12. 1914, ktorým sa zavádza poriadok konkurzný, vyrovnávací a odporovací. Tento poriadok je o štyri roky prijatý do československého právneho poriadku recepčnou normou. Za inšpiráciu si vzal zákonodarca belgickú úpravu a zavádza technicky samostatný vyrovnávací poriadok (aj s mimokonkurzným vyrovnaním) a tiež vteľuje do poriadku súvisiace trestné ustanovenia.

Nová moderná úprava je prijatá 27. 3. 1931 zákonom č. 64/1931, ktorým sa vydávajú poriadky konkurzné, vyrovnávacie a odporovacie a okrem iného odstraňuje dualizmus medzi českou a slovenskou časťou republiky. Do tohto zákona bol zapracovaný text predchádzajúcej úpravy, ktorý sa osvedčil v praxi a novými ustanoveniami sa upravujú právomoci subjektov konania.

V podmienkach nedemokratického štátneho zriadenia je po celú dobu jeho trvania vývoj úpadkového práva prerušený. Občianskym súdnym poriadkom z roku 1950 sa zavádza nový inštitút tzv. exekučnej likvidácie, ktorá sa vykonáva predajom všetkého dlžníkovho majetku, ak nie je vylúčený z exekúcie (likvidačná podstata) a rozdelením výťažku medzi všetkých veriteľov¹³. Novým občianskym súdnym poriadkom sa inštitút nahrádza, z dôvodu zaistenia reciprocitý so zahraničím a mierne sa upravuje jeho názov na tzv. likvidáciu majetku.¹⁴

Po štyridsiatich rokoch sa riešenie úpadku vracia do československého právneho

¹³ Vid'. § 570 OSP 1950.

¹⁴ Vid'. § 352 OSP 1963

poriadku v zákone č. 328/1991 Sb., o konkurze a vyrovnaní zo dňa 11. 7. 1991. Text priamo vychádza z medzivojnového zákona č. 64/1931, avšak v moderných podmienkach len ťažko nachádza svoje miesto. Ako najzákladnejší nedostatok predchádzajúcej úpravy môžeme pokladať značnú prevahu likvidačnej formy nad formou sanačnou. Medzi ďalšími popudmi bola nemožnosť rozlíšiť poctivého dlžníka od nepoctivého, nedostatočná diferenciácia medzi spôsobmi riešenia úpadku, ktorá sa prejavila takmer absolútnou prevahou konkurzmi nad vyrovnaním (celkovo od dátumu účinnosti ZKV do dátumu jeho zrušenia bolo kladne vyriešených 19 654 návrhov na konkurz alebo vyrovnanie, pričom konkurz bol prehlásený v 19 606 prípadoch a vyrovnanie v 48 prípadoch¹⁵), nedostatočná príp. neexistujúca úprava situácií vyžadujúcich zvláštny prístup napr. úpadok hospodársky mimoriadne dôležitých inštitúcií ako bánk či naopak úpadok spotrebiteľa či absencia vplyvu veriteľov na spôsob riešenia dlžníkovho úpadku. Okrem zmienených nedostatkov sa stará úprava stretávala aj s procesnými problémami spočívajúcimi najmä v prílišnej stručnosti a tým pádom s nutnosťou spoľahnúť sa vo veľkej miere judikatúru. Inšpirácia v medzivojnovnej úprave a nutnosť prijať nový zákon rýchlo po prechode na trhové hospodárstvo prispeli k nedokonalostiam a zákon bol priamo či nepriamo novelizovaný v priebehu svojej existencie 29krát.

1.3. Nový insolvenčný zákon

Z dôvodov uvedených v predchádzajúcej kapitole bolo nutné začať pracovať na novej úprave. Na súčasnom zákone sa začalo fakticky pracovať už v roku 1999¹⁶ a následne vo februári roku 2001 bola ustanovená komisia MS ČR pre rekonštrukciu úpadkového práva ČR. Vo všeobecnosti bolo zrejmé, že príprava reformy insolvenčného práva nebude otázkou krátkeho obdobia¹⁷.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon) je nakoniec prijatý dňa 30. 3. 2006 s účinnosťou od 1. 7. 2007, ktorá bola neskôr odložená k finálnemu dátumu 1. 1. 2008. V nadväznosti na prijatú úpravu boli

¹⁵ Vid'. RICHTER, T. Insolvenční zákon v roce dva: první statistické údaje a jejich prozatímní interpretace. *Jurisprudence*. 2009, č. 6, s. 3.

¹⁶ ŽÁK, L. Hovoříme se členem komise pro rekonštrukci úpadkového práva. *Konkurzní noviny*. 2003, č. 8, s. 15.

¹⁷ Predseda komisie JUDr. Zdeněk Krčmář na XII. Karlovarských právnických dňoch konaných v roku 2002 sa vyjadril, že i pri optimistických odhadoch nebude nová úprava platná skôr než 1. 1. 2004 – Vid'. ŽÁK, L. (pozn. č. 16).

ešte prijaté 2 dôležité zákony a síce zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčných správcoch, a tiež sprievodný zákon¹⁸, ktorý previazal insolvenčný zákon s platnou legislatívou a umožnil jeho aplikáciu. Aj súčasný insolvenčný zákon je postihnutý častými novelizáciami (k dňu uzavretiu rukopisu bola norma priamo či nepriamo novelizovaná 24krát z toho 4krát ešte v čase legisvakančného obdobia).

Cieľom prijatia novej úpravy bolo vystavať insolvenčné právo na nových zásadách, odstrániť negatíva vytýkané ZKV, taktiež prispôsobiť úpravu aktuálnym potrebám spoločnosti a uchopiť insolvenčné právo ako celok. Nová úprava je skutočne komplexnou kodifikáciou úpadkového práva, počtom paragrafov 434 nepomerne obsiahlejšou ako bola predchádzajúca¹⁹.

Insolvenčný zákon okrem iného podáva definície dôležitých pojmov insolvenčného práva, čím sa predchádza výkladovým problémom. Rozširuje sa možnosť zahájiť konanie o tzv. hroziaci úpadok, keď zákonodarca reflektoval na skutočnosť, že ak sa prizná úpadcovi možnosť vyriešiť svoju situáciu pred tým než dospeje do skutočne kritického štádia, dá sa vo všeobecnosti očakávať lepšie uspokojenie veriteľov a lepší priebeh insolvenčného konania aj pre úpadcu. Zákonodarca si položil za cieľ posilniť sanačné riešenia oproti likvidačným a do úpravy sa včlenili inštitúty reorganizácie a oddĺženia, ktoré sú pre dlžníka lepšie dosiahnuteľné ako vyrovnanie podľa ZKV. Vo väzbe na možnosť sanácie úpadcu si našla svoje miesto aj možnosť odpustenia dlhov ako pozitívna motivácia pre dlžníka. Reflektovala sa aj kritika slabého postavenia veriteľov v starej úprave, keď bol zákon kritizovaný v napr. absencii možnosti ovplyvniť spôsob riešenia úpadku. Nová úprava zvýšila mieru práv veriteľov nielen v tomto ohľade ale v možnosti ovplyvnenia speňaženia majetkovej podstaty a posilnila tiež ich postavenie voči insolvenčnému správcovi. Z procesného pohľadu nová úprava odstránila súbeh úpravy konkurzu a vyrovnania ako dvoch rôznych konaní. Podľa novej úpravy, po podaní jedného insolvenčného návrhu sa konanie zaháji, tiež sa rozhodne či je dlžník v úpadku a o spôsobe jeho riešenia. Dôležitou procesnou zmenou je taktiež skutočnosť, že do tohto jednotného procesu sa včlenili aj incidenčné spory, čím sa potvrdila zásada efektivity insolvenčného konania.

¹⁸ Zákon č. 296/2007 Sb., ktorým sa mení zákon č. 182/2006., o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon), v znení neskorších predpisov, a niektoré zákony v súvislosti s jeho prijatím.

¹⁹ ZKV obsahoval 73 paragrafov.

2. Prierez insolvenčným konaním

Vzťah insolvenčného zákona k iným právnym normám je determinovaný tým, že úpadok je ekonomicky i právne určitou medznou situáciou, ktorá je špecifickou voči všetkým ostatným situáciám riešenými právne a jeho úprava má preto vždy povahu zvláštnu, majúcu prioritu²⁰.

Z tejto limitnej povahy insolvenčného konania plynie skutočnosť, že určité právne predpisy sú prelomené a väčšina veriteľov dostane sotva určitú časť toho, čo by im inak patrilo.

Insolvenčné konanie je zvláštnym druhom civilného procesu, ktorý nemá kontradiktórnu povahu a k jeho priebehu sa nevyžaduje exekučný titul. Zahajuje sa výlučne na základe insolvenčného návrhu a jeho podmienky sa preskúmavajú v rámci vlastného konania. Zákon doň vnáša prvky konania nalézacieho a vykonávacieho.

Z vyššie uvedeného plynie aj vzťah insolvenčného zákona k občianskemu súdnemu poriadku, kde insolvenčný zákon má povahu *lex specialis*, pričom vo svojom ust. § 7 odst. 1 priamo odkazuje na primerané použitie *lex generalis* v insolvenčnom konaní a incidenčných sporoch.

2.1 Základné zásady insolvenčného konania

Vzhľadom k skutočnosti, že insolvenčné konanie je zvláštnym súdnym konaním, sú aj zásady jeho vedenia špecifické. Demonštratívny výpočet týchto vnútorne prepojených princípov nachádzame v § 5 InsZ. Význam tejto právnej úpravy, resp. takto stanovených zásad, nadobúda na svojom význame aj v kontexte s tým, že zákon umožňuje účastníkom konania vykonávať významné odklony od štandardných krokov v tomto konaní²¹.

Zásada stanovená pod písmenom a) zapovedá neoprávnené poškodzovanie či neoprávnené zvýhodňovanie veriteľov a kladie dôraz na rýchlosť a hospodárnosť vysporiadania sa s insolvenčnou kauzou a čo najvyššie uspokojenie veriteľov.

Nemenej dôležitou zásadou insolvenčného konania je zásada *par conditio*

²⁰ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : Linde Praha, 2008, s. 26. ISBN 978-80-7201-707-2.

²¹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 176. ISBN 978-80-7400-320-2.

creditorum, t.j. rovnosti veriteľov vyjadrená pod písmenom b). Zakazuje priznanie rovnakých práv veriteľom s nerovnakým postavením.

V zákonom poradí tretia zásada chráni veriteľov, resp. ich práva za podmienky, že boli nadobudnuté pred zahájením insolvenčného konania. Rovnako ako u predchádzajúcej zásady nachádzame najvýznamnejšie uplatnenie u práv zaistených veriteľov.

Poslednou zásadou podľa § 5 je odmietnutie možnosti veriteľov uspokojiť svoje pohľadávky mimo insolvenčného konania (pokiaľ zákon nestanoví inak). Cieľom zásady je uchovanie kompaktnosti konania a znemožnenie poškodenia záujmu ostatných veriteľov.

Okrem výslovne vymenovaných zásad pri braní zákona ako celku sú odvoditeľné ďalšie zásady ako napr. dispozičná zásada, keď procesná iniciatíva spočíva v rukách účastníkov alebo ďalej zásada vyšetrovací²².

Iné zásady, príznačné pre civilný proces, sú v týchto konaniach modifikované, napr. prelomenie zásady ústnosti, alebo sa neuplatňujú. Avšak tieto odchýlky od inak chápaného spravodlivého procesu sa paradoxne musia uplatniť práve preto, aby bolo dosiahnuté aspoň minimum spravodlivosti a to v tom zmysle, že ak dlžník dostane do neschopnosti splniť svoje záväzky, veritelia sú v čo najvyššej možnej miere uspokojení za súčasného zachovania nutnej miery práv úpadcu.

2.2 Subjekty insolvenčného konania

Odchylne od iných typov civilných konaní je špecifikom insolvenčného konania veľký počet subjektov a to z toho dôvodu, že dlžník môže mať neobmedzený počet veriteľov. Druhým rysom tohto typu konaní je existencia zvláštnych procesných subjektov a to insolvenčného správcu a veriteľských orgánov. Taxatívny výpočet subjektov podáva § 9 InsZ.

2.2.1 Insolvenčný súd

Jedným z predných procesných subjektov je insolvenčný súd. Keďže konanie nemá kontradiktórnú povahu a urovnáva majetkové záležitosti, naskytá sa možnosť riešenia situácie v rovine správneho práva ako napr. vo Švajčiarsku. Avšak súdna

²² Napr. pri dokazovaní skutočností osvedčujúcich úpadok – K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 4. 2010, sp. zn. KSPH 37 INS 4935/2008, 29 NSČR 30/2009-A-64.

právomoc je tradičná a úplne prevláda²³. Inak tomu nie je ani v českých právnych podmienkach.

Postavenie insolvenčného súdu ako orgánu nadaného kontrolnými a rozhodovacími funkciami zostalo nezmenené²⁴. Novo sú tieto funkcie explicitne stanovené v § 10 InsZ. Rozhodovacia funkcia sa u súdu predpokladá i pojmovo a vydávanie rozhodnutí sa v insolvenčnom konaní deje vždy uznesením. Dohliadacia činnosť súdu je tiež upevnením jeho pozície voči ostatným procesným subjektom a pri výkone tejto činnosti je insolvenčný súd nadaný jednak sankčnými právomocami obecnými a jednak špecifickými pre insolvenčné konanie²⁵. V rámci dohliadacej činnosti vydáva rozhodnutia v rámci konania a ukladá povinnosti subjektom tak, aby bol zachovaný účel a sledovaný cieľ konania. Voči insolvenčnému správcovi má súd zvlášťne vymedzené možnosti kontrolovania, požadovania vysvetlení zo strany správcu a inštruovania jeho osoby.

Ohľadom príslušnosti súdov sú vecne príslušnými v insolvenčnom konaní krajské súde²⁶. Miestne príslušnými sú krajské súde, v ktorých obvode je obecný súd dlžníka²⁷.

2.2.2 Účastníci konania

Účastníci insolvenčného konania sú vymedzení v § 14 odst. 1 InsZ a sú nimi dlžník a veritelia, ktorí voči dlžníkovi uplatňujú svoje právo. Spája ich skutočnosť, že práve ich práva, povinnosti či právne postavenie budú predmetom insolvenčného konania. Vedľajší intervenienti, s výnimkou incidenčných sporov, nie sú prípustní. Taktiež je vylúčený vstup do konania, zámena účastníkov podľa obecných procesných pravidiel, keďže by boli neefektívne a insolvenčný zákon tieto inštitúty prispôsobene upravuje vo vlastnom texte.

Dlžník je osoba fyzická alebo právnická, voči ktorej smeruje insolvenčný návrh, musí mať právnu subjektivitu, čím sú vylúčené majetkové hodnoty. Týmto pojmom sa takáto osoba označuje pre účely insolvenčného konania po podaní insolvenčného

²³ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. s. 592. ISBN 978-80-7201-842-0.

²⁴ Vid' § 12 ZKV a § 10 InsZ.

²⁵ K tomu bližšie § 81 InsZ.

²⁶ Vid' § 9 odst. 4 OSP.

²⁷ Tým je okresný súd, v ktorého obvode má účastník proti ktorému návrh smeruje (dlžník) bydlisko (alt. sídlo či miesto podnikania), alebo sa tam zdržuje, k tomu § 85 a 84 v spojení s § 85a OSP.

návrhu, čím sa tomuto pojmu vtláča procesnoprávny (nie hmotnoprávny) obsah. Dlžníkom tiež pre účely insolvenčného zákona nemôžu byť subjekty uvedené v § 6 InsZ.

Veriteľom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá uplatní svoju pohľadávku voči dlžníkovi prihláškou alebo iným dovoleným spôsobom. Táto množina účastníkov môže byť jednak mimoriadne početná, jednak mimoriadne premenlivá a má v pomere medzi sebou roztrieštené záujmy. Početnosť je daná povahou konania, premenlivosť je spôsobená existenciou inštitútu popierania pohľadávok, uspokojenia pohľadávky v priebehu konania a hlavne uplatňovaním pohľadávok v priebehu konania, a k roztrieštenosti záujmov vedie podstata insolvenčného konania, keď sú si veritelia vedomí poslednej šance vydobýť si svoje pohľadávky. Tieto okolnosti viedli k tomu, že v insolvenčnom konaní vznikajú zvláštne procesné subjekty, ktoré súhrnne nazývame veriteľskými orgánmi.²⁸

2.2.3 Veriteľské orgány

Úprava veriteľských orgánov bola známa už starej úprave úpadkovej problematike²⁹. Poslaním veriteľských orgánov je hlavne reprezentovať záujem veriteľov na čo najlepšom výsledku konania a dostať zásade efektivity insolvenčného konania. Ich existencia je daná napr. aj objektívnou nemožnosťou plne sa zúčastňovať súdneho jednania v prípade nadmerného počtu veriteľov. Nie sú nadané nijakými hmotnoprávnymi oprávneniami. Insolvenčný zákon rozoznáva tri veriteľské orgány: schôdzu veriteľov, veriteľský výbor a zástupcu veriteľov.

Najvyšším orgánom je schôdza veriteľov, kde prihlásený veritelia ovplyvňujú priebeh insolvenčného konania. Schôdzu zvolá súd z vlastného podnetu, alebo na návrh insolvenčného správcu, veriteľského výboru alebo dvoch veriteľov, ktorých pohľadávky tvoria v súhrne minimálne 10% z celkového objemu prihlásených pohľadávok. Právo zúčastniť sa schôdze majú aj ostatné procesné subjekty, príp. aj odborová organizácia ak u dlžníka pôsobí. Orgán rozhoduje prostou väčšinou hlasov, pričom je zákonne stanovená možnosť distančného hlasovania pomocou tzv. hlasovacieho lístku³⁰. Pluralita veriteľov vedie k tomu, že zákon ako prvé právomoci priznáva voľbu

²⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. s. 600. ISBN 978-80-7201-842-0..

²⁹ Vid'. § 10 ZKV.

³⁰ Vid'. § 50 odst. 2 a 3 InsZ.

a odvolanie členov veriteľského výboru a ich náhradníkov príp. zástupcu veriteľov, čím sa vytvára možnosť delegovaného rozhodovania. V prípade, že je počet prihlásených veriteľov vyšší ako 50, má schôdza veriteľov logickú povinnosť ustanoviť veriteľský výbor o počte 3 až 7 členov pre zachovanie pružnosti konania, pri nižšom počte je možnosť zvoliť zástupcu veriteľov, na ktorého sa obdobne aplikujú ustanovenia o výbore.

Primárna úloha výboru je chrániť spoločný záujem všetkých veriteľov. V tomto orgáne musia byť zo zákona zastúpené všetky skupiny veriteľov podľa povahy ich pohľadávok³¹. Výboru je zverený hlavne dohľad nad činnosťou insolvenčného správcu a súčinnosť s ním a ďalšie právomoci demonštratívne vymenované v § 58 odst. 2 InsZ. Povinnosťou členov je pristupovať k výkonu funkcie s odbornou starostlivosťou a za výkon ich funkcie im prináleží odmena a náhrada nutných výdajov spojených s výkonom. Do doby riadneho ustanovenia veriteľského výboru, môže insolvenčný súd vymenovať dočasný veriteľský výbor³², insolvenčný súd môže dokonca vykonávať pôsobnosť tohto orgánu, v prípade ak počet jeho členov klesne pod 3 osoby³³.

Ako najvyšší orgán si schôdza veriteľov si môže prirodzene prisvojiť akékoľvek právomoci veriteľských orgánov.

2.2.4 Insolvenčný správca

Insolvenčný správca je špecifický procesný subjekt, ktorému sa tradične zveruje právomoc nakladať s majetkom dlžníka po tom, čo bola odňatá pôvodnému správcovi³⁴. Dôležitosť tohto inštitútu je zvýraznená aj tým, že insolvenčný správca je menovaný tým istým uznesením, ktorým sa zároveň zisťuje aj úpadok dlžníka. Insolvenčný súd jedine má tiež právomoc zbaviť správcu funkcie a jemu je správca zodpovedný. Okrem insolvenčného zákona upravuje vznik práva vykonávať túto činnosť, zoznam osôb (fyzických alebo právnických³⁵) oprávnených k výkonu činnosti a činnosť hostujúceho insolvenčného správcu samostatný zákon č. 319/2006 Sb., o insolvenčných správcoch. Správcovia sa ustanovujú zo zoznamu vedeného Ministerstvom spravodlivosti ČR.

³¹ K tomu bližšie § 57 InsZ.

³² Vid'. § 61 InsZ.

³³ Vid'. § 66 InsZ.

³⁴ Vid'. RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 159. ISBN 978-80-7357-329-4.

³⁵ Pôjde o verejné obchodné spoločnosti.

Od rozhodnutia o úpadku nesmie insolvenčný správca ako procesný subjekt v konaní chýbať, v prípade ukončenia jeho pôsobenia, je okamžite ustanovený správca nový. Insolvenčným správca môže byť odvolaný súdom z vlastnej iniciatívy alebo na popud správcu samotného či veriteľského orgánu. Odvolanie nie je sankciou za to, že by si správca riadne neplnil zákonom uložené povinnosti či nepostupoval pri výkone svojej funkcie s odbornou starostlivosťou, ale môžu to byť obvyklé životné situácie (pracovná neschopnosť či naopak vysoká pracovná vyťaženosť). K ukončeniu funkcie z dôvodu profesionálneho pochybenia slúži inštitút zbavenia funkcie insolvenčného správcu.

Okrem riadneho insolvenčného správcu rozoznáva insolvenčný zákon aj inštitút predbežného správcu, ktorého môže súd menovať pred rozhodnutím o úpadku³⁶, ďalej oddeleného insolvenčného správcu pre preskúmanie pohľadávok, kde by toto nemohol riadny správca vykonať z dôvodu svojej zaujatosti³⁷, zvláštno insolvenčného správcu pre prípad, že pre vyriešenie konkrétnej problematiky sa vyžadujú zvláštne odborné znalosti³⁸ a v prípade, že insolvenčný správca nemôže dočasne vykonávať svoju funkciu, počíta zákon s inštitútom zástupcu insolvenčného správcu³⁹.

Činnosť insolvenčného správcu je premenlivá v priebehu insolvenčného konania, všeobecne sa dá rozdeliť do niekoľkých zložiek. Prvou zložkou je administratívna povinnosť predložiť zoznam prihlásených pohľadávok, ktorú insolvenčný súd uloží insolvenčnému správcovi v rozhodnutí o úpadku, s touto zložkou funguje prieskumná činnosť správcu, keď tieto pohľadávky odborne posudzuje podľa obsahu a príloh k prihláške pohľadávky, ktorú konfrontuje s účtovníctvom dlžníka a vyjadrením dlžníka. Na tie dve činnosti naviaže zisťovacia činnosť, keď insolvenčný správca za súčinnosti dlžníka zisťuje majetkovú podstatu a poradná činnosť, keď sa insolvenčný správca musí vyjadriť t.j. navrhnúť spôsob riešenia úpadku a konečne, insolvenčný správca môže majetok dlžníka aj spravovať v pravom slova zmysle.

Insolvenčný správca zachováva profesionálnu mlčanlivosť a za výkon jeho funkcie mu náleží odmena a úhrada hotových nákladov.

³⁶ Vid'. § 27 InsZ.

³⁷ Vid'. § 34 InsZ.

³⁸ Vid'. § 34 InsZ.

³⁹ Vid'. § 33 InsZ.

2.2.5 Štátne zastupiteľstvo a likvidátor

Závisle od konkrétneho konania a konkrétnych okolností môžu ako procesné subjekty figurovať štátne zastupiteľstvo a likvidátor.

Štátne zastupiteľstvo vstúpi do konania alebo incidenčného sporu, ak je na tom verejný záujem (napr. únik hodnôt z konania), a má právo podať opravný prostriedok v jeho rámci za predpokladu, že toto právo náleží všetkým účastníkom.

Ak má dlžník likvidátora, táto osoba sa stáva tiež procesným subjektom. Jeho práva a povinnosti nezaniknú, ale začnú byť obmedzované v tom rozsahu, v ako prejdú na insolvenčného správcu, ktorému likvidátor poskytuje súčinnosť. Likvidátor dlžníka je v insolvenčnom konaní jediným subjektom – navrhovateľom, ktorý môže dosiahnuť zamietnutie insolvenčného návrhu pre nedostatok majetku dlžníka⁴⁰.

2.3 Doručovanie v insolvenčnom konaní

Doručovanie v insolvenčnom konaní doznalo zásadných zmien. Síce je podľa insolvenčného zákona *zásadne konformné s novelizovanou právnou úpravou doručovania v občianskom súdnom poriadku, ktorá je účinná od 1. 1. 2005*⁴¹, predsa len sú rozpoznateľné úpravy v záujme zachovania zásady efektívnosti a hospodárnosti insolvenčného konania. Najdôležitejšími zmenami je tzv. doručovanie vyhláškou, t.j. vyvesením písomnosti na úradnej doske insolvenčného súdu a jej súčasným zverejnením v insolvenčnom registri, ktorá sa týka mnohých písomností, pričom zákon oddelene stanoví, kedy sa písomnosť doručuje zvlášť (jedná sa o dlžníka, insolvenčného správcu, veriteľský výbor a osoby, o ktorých podaniach súd rozhoduje, či ktoré majú v priebehu konania niečo vykonať osobne).

2.4 Insolvenčný register

Insolvenčný register je informačný prístup verejnej správy s možnosťou diaľkového prístupu⁴². Tento register obsahuje informácie o insolvenčných správcoch, informácie o dlžníkoch a dokumenty z jednotlivých spisov. Jeho cieľom je zaistiť

⁴⁰ KOZÁK, J. Insolvenční zákon krok za krokem. *Konkurs a vyrovnání*. 2006, č. 8. Dostupné z [www: http://www.konkurs-vyrovnaní.cz/index.php?idac=292&idb=32](http://www.konkurs-vyrovnaní.cz/index.php?idac=292&idb=32) [cit. 2013-06-12].

⁴¹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 273. ISBN 978-80-7400-320-2.

⁴² Ministerstvo spravedlnosti ČR. *JUSTICE.CZ Oficiální server českého soudnictví*. Dostupné z [www: http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx](http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx). [cit. 2013-06-12].

maximálnu publicitu a transparentnosť jednotlivých konaní a taktiež verejnú kontrolu. Je tiež nástrojom doručovania v určitých prípadoch v insolvenčnom konaní a zverejnenie mnohých údajov (napr. vyhlásenie moratória) zakladá ich účinnosť.

3. Všeobecný pohľad a predpoklady oddĺženia

Potreba tohto inštitútu vzišla z charakteristických vlastností úpadku spotrebiteľa čo je primárne nutnosť poskytnúť poctivému dlžníkovi možnosť nového začiatku, čo v prípade konkurzu nebolo možné a úpadca si mohol svoje bremeno vo forme dlhov niesť aj celý život. Okrem toho zákonodarca pri príprave novej úpravy vzal do úvahy aj majetkovú podstatu, väčšinou u insolventnej fyzickej osoby neporovnateľne menšiu ako u iných subjektov v insolvencii.

Hlavný zdroj inšpirácie novej insolvenčnej úpravy bol síce v nemeckej úpadkovej úprave, avšak počiatok musíme hľadať ďalej. Oddĺženie nachádza svoj predobraz v prvých pokusoch právnej úpravy angloamerickej proveniencie umožniť dlžníkom (ponajprv len niektorým) zbaviť sa dlhovej záťaže a začať nový ekonomický život (časťou kontinentálnej literatúry je táto východzia zásada spravidla formulovaná ako tzv. „fresh start strategy“ či „new start strategy“)⁴³.

Oddĺženie ako inštitút je podľa insolvenčného zákona určený dlžníkom, ktoré nie sú podnikateľmi⁴⁴. V praktickom živote sa teda primárne jedná o fyzické osoby, avšak zákon nevyklučuje ako subjekt ani právnické osoby – nepodnikateľov. Jedná v českých právnych podmienkach o úplne novú úpravu a zákon jej venuje Hlavu V. druhej časti zákona čítajúcu 30 paragrafov. Mimo toho, zákon zdôrazňuje samotný pojem oddĺženia už úvode (§ 1 InsZ), keď ho štruktúrne vymedzuje proti ostatným riešeniam úpadku a hroziaceho úpadku. Pri zvážení sociálneho aspektu, je zrejmé, že toto vymedzenie pramení z rozdielnych cieľov riešení. V insolvenčnom konaní je snaha dosiahnuť čo najvyššie uspokojenie veriteľov, resp. ich prihlásených pohľadávok, naopak pri oddĺžení sa proti tomuto stavia aj cieľ zaistiť dlžníkovi minimálnu ekonomickú úroveň a eventuálne ho časti dlhov úplne zbaviť. Avšak toto štruktúrne oddelenie od ostatným riešení *akoby oddelovalo nielen princíp riešenia úpadku o oddĺžení, ale činí dojem, že oddĺženie sa bude riešiť iným spôsobom*⁴⁵.

Ďalšou menšou výčitkou by mohlo byť samotné pomenovanie tohto inštitútu. Pojem oddĺženie navodzuje dojem skôr hlavný cieľ insolvenčného konania voči

⁴³ KAVAN, P. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008 č. 12, s. 434.

⁴⁴ § 389 InsZ.

⁴⁵ POHL, T. Nová úprava insolvenčního řízení – I. část. *Obchodní právo*. 2008, č. 3, s.2.

spotrebiteľovi a síce súdom priznané oslobodenie od dlhov, takéto pomenovanie sa uplatňuje aj v zahraničných právnych úpravách (napr. „oddlženie“ prichádzajúce po „konkurze“ v slovenskom práve, alebo „discharge of debts“ prichádzajúci po „personal bankruptcy“ v americkom práve).

Predpoklady pre možnosť oddlženia je možné rozdeliť na štyri základné zložky a síce na stav úpadku alebo hroziaceho úpadku, na postavenie dlžníka ako ekonomického subjektu (t.j. či sa jedná o podnikateľa alebo nepodnikateľa), ekonomické možnosti dlžníka (teda či je reálne, že dostojí svojim záväzkom voči nezaisteným veriteľom aspoň v zákonom požadovanom minime 30 percent, nižším v prípade súhlasu veriteľov) a na zámer, ktorý dlžník oddlžením sleduje (kritériom je či je tento zámer poctivý). Kľúčovou ideou týchto predpokladov je zabrániť zneužitiu tohto inštitútu, čo je úplne prirodzenou snahou zákonodarcu vzhľadom na dobrodenie v podobe oslobodenia od dlhov, ktoré oddlženie ponúka. Bolo by tiež proti morálnym zásadám oslobodiť nepoctivých jedincov od dlhov aj o viac ako dve tretiny .

3.1 Úpadok a hroziaci úpadok

Dlžníkovo ocitnutie sa v úpadku je samozrejme základným dôvodom a predpokladom začatia insolvenčného konania (a prostredníctvom toho prípadne aj oddlženia). Všeobecný náčrt pojmu úpadok podáva kapitola 1.1, insolvenčný zákon však po novom zavádza aj právny inštitút hroziaceho úpadku⁴⁶, na základe ktorého môže byť podaný insolvenčný návrh s návrhom na povolenie oddlženia. O hroziaci úpadok sa bude jednať, keď po zvážení všetkých okolností bude možné predpokladať, že dlžník nebude môcť riadne a včas splniť podstatnú časť svojich záväzkov, inak povedané, že v budúcnosti nastane dlžníkova platobná neschopnosť v zmysle § 3 odst. 1 InsZ⁴⁷.

V tomto prípade je aktívne legitimovaný k podaniu insolvenčného návrhu iba dlžník. Pojem hroziaceho úpadku bol zavedený v snahe predchádzať negatívnym javom spojeným s neskorým zistením úpadku⁴⁸.

⁴⁶ § 3 odst. 4 InsZ.

⁴⁷ Vid'. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 1. 2010, sp. zn. KSBR 37 INS 294/2008, 29 NSČR 1/2008-A-15.

⁴⁸ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 174. ISBN 978-80-7400-320-2.

3.2 Otázka osobnej pôsobnosti

Základné kritérium osobnej pôsobnosti, ako je načrtnuté v úvode v § 389 odst. 1 InsZ, je osoba – nepodnikateľ. Keďže samotný insolvenčný zákon nestanoví definíciu podnikateľa príp. nepodnikajúcej osoby, použije sa ustanovenie obchodného zákonníku, ktoré stanoví, že podnikateľom je osoba zapísaná v obchodnom registri, osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia, osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa zvláštnych predpisov, a osoba, ktorá prevádzkuje poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa zvláštneho predpisu⁴⁹.

Jedná sa teda o jednotlivca v teórii aj praxi typicky spotrebiteľa, zamestnanca, ktorý nevyvážil kvôli subjektívnym, alebo objektívnym príčinám svoje výdaje svojimi aktuálnymi či očakávateľnými príjmami. Požiadavka statusu nepodnikateľa sa však nebude v konaní skúmať formálne (t.j. či je osoba v okamihu podania návrhu na povolenie oddlženia v okamihu takého podania podnikateľom alebo nie), ale aj materiálne, t.j. pôvodom záväzkov dlžníka.

Problematickým sa javí časový test fyzickej osoby, ktorá bola podnikateľom, z tejto činnosti jej vznikli záväzky, a následne sa rozhodla podnikanie zanechať, prípadne bola donútená práve z tohto dôvodu svoje samostatné ekonomické aktivity ukončiť, keďže spotrebiteľ nemôže formou oddlženia riešiť svoje záväzky súvisiace s výkonom podnikateľských aktivít, aj keď podnikateľom formálne prestal byť⁵⁰. Obdobné stanovisko ohľadom oddlženia osoby majúcej dlhy vzídené z predchádzajúceho podnikania zaujala aj Expertná pracovná skupina pre insolvenčné právo pri Ministerstve spravodlivosti⁵¹. Je jasné, že obyčajné porovnanie dátumu ukončenia podnikania a dátumu podania insolvenčného návrhu spojeného s návrhom na podanie oddlženia nestačí. Rovnako problematické by bolo akékoľvek stanovenie rigidného pravidla napr. vo forme určitej fixnej výšky pohľadávok veriteľov a pod. Preto skutočnosť, či tieto neuhradené záväzky predtým podnikajúcej osoby budú pokladané za prekážku pri povolení oddlženia je na úvahe insolvenčného súdu. Insolvenčný súd prihliadne a individuálne zváži viacero aspektov a síce: dobu vzniku dlžníkovho záväzku z podnikania, dobu ukončenia dlžníkovho podnikania, počet

⁴⁹ § 2 odst. 2 ObchZ.

⁵⁰ K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 26. 10. 2010, sp. zn. KSPH 55 INS 5057/2009, 29 NSČR 4/2010-B-22.

⁵¹ Vid' jej Výkladové stanovisko č. 2 zo dňa 3. 6. 2006, Dostupné z [www: http://insolvenni-zakon.justice.cz/downloads/vykladove_stanovisko_02_2008.pdf](http://insolvenni-zakon.justice.cz/downloads/vykladove_stanovisko_02_2008.pdf) [cit. 2013-05-05].

neuhradených dlžníkových záväzkov z podnikania, súd ďalej prihliadne k celkovému pomeru dlžníkových záväzkov z podnikania v porovnaní s celkovou výškou všetkých dlžníkových záväzkov a tiež k tomu, či veriteľ je uzrozumený s tým, že táto jeho pohľadávka bude podrobená režimu oddĺženia.⁵² Týmto sa má zamedziť podnikateľom, aby mohli aj oni vyriešiť svoju krízovú situáciu jednoduchým ukončením podnikateľských aktivít.

V tomto kontexte sa naskytá nielen časová otázka, ale aj faktický pôvod záväzkov z podnikania (ktorá by napríklad tvorila značnú časť súboru dlžníkových záväzkov) u dlžníka, ktorý nie je a nikdy nebol podnikateľom, extenzívnym výkladom totiž môžeme dospieť k záveru, že dlžník nesmie mať výlučne záväzky z podnikania. Jednať by sa mohlo o dlžníka, ktorý svojom majetkom zaistil dlh niekoho iného z jeho podnikania. I v tomto prípade by bola podmienka splnená a len z tohto dôvodu by návrh na povolenie oddĺženia nemohol byť odmietnutý⁵³.

Oddĺženie právnických osôb – nepodnikateľov je teoreticky tiež možné, avšak v praxi sa pravdepodobne vyskytne len výnimočne. Táto možnosť sa ponúka nadáciám, nadačným fondom, obecné prospešným spoločnostiam či spoločenstvám vlastníkov jednotiek. Je vhodné opäť zdôrazniť, že na posúdenie absencie podnikateľskej aktivity sa aplikuje obchodný zákonník, teda sa nejedná o faktický výkon činnosti (spoločnosť s ručeným obmedzeným majúca len predmet činnosti, napr. správu vlastného majetku, a nie predmet podnikania, je podľa tejto normy stále podnikateľom a pre oddĺženie sa nekvalifikuje, taktiež bytové družstvo ako subjekt zapísaný v obchodnom registri nie je oprávnený domáhať sa oddĺženia⁵⁴). Vzťahnúť oddĺženie na právnické osoby, ktoré nie sú podnikateľmi určite nebolo zámerom zákonodarcu, ale stalo sa tak dôsledkom nevhodne zvoleného vymedzenia osoby aktívne legitimovanej k podaniu návrhu na oddĺženie⁵⁵.

Takto nastavená úprava je zvláštna a podlieha kritike časti odbornej verejnosti a to v menšej miere kvôli pripusteniu právnických osôb – nepodnikateľov k možnosti

⁵² K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A-59.

⁵³ K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. 2. 2009, sp. zn. 29 NSČR 9/2009-A-29.

⁵⁴ K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 11. 2011, sp. zn. MSPH 96 INS 714/2009, 29 NSČR 36/2009-B-1491.

⁵⁵ PACHL, L. Oddlužení: Nový fenomén úpadkového práva. *E-PRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo* [online]. 2007, Dostupné z [www: http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-novy-fenomen-upadkového-prava-50098.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-novy-fenomen-upadkového-prava-50098.html) [cit. 2013-05-05].

využiť inštitútu oddlženia a vo väčšej miere k vylúčeniu fyzických osôb – podnikateľov z tejto možnosti. Síce vládny návrh s podnikajúcimi fyzickými osobami v tomto ohľade počítal, do finálneho znenia zákona sa toto ustanovenie nakoniec nedostalo. Naskytá sa otázka, či je spravodlivé vylúčiť osoby ochotné prijať na seba podnikateľské riziko a to aj pri priznaní sociálneho hľadiska inštitútu oddlženia k ekonomickému.⁵⁶ Alebo naopak, či sa tejto téze má kontrovať s tým, že podnikateľské aktivity vyžadujú vyššiu nielen rizika ale i odbornosti a profesionálnej úrovne a od toho odvodzovať schopnosť vyrovnáť sa s prípadnými negatívnymi dôsledkami⁵⁷. Pri pojatí zákona ako celku zostáva táto otázka ešte viac nezodpovedaná, keď zistíme, že malý a stredný podnikateľ je zo sanačného riešenia vylúčený, pretože neprejde cez kritéria stanovené pre tento spôsob riešenia úpadku, ktorý je svojimi kritériami nastavený pre veľkú ekonomickú jednotku. Takému podnikateľovi zostáva k vyriešeniu tiažovej situácie jedine konkurz, príp. ak splní podmienky nepatrný konkurz. Východisko ponúka len možnosť legálne sprístupniť oddlženie aj fyzickým osobám – nepodnikateľom a to tým viac, že je sprístupnené niektorým druhom právnických osôb. (V ich prípade sa niektoré ustanovenia prakticky nedajú aplikovať.) Bolo by zaujímavé sledovať ako napr. nadačný spolok kvalifikovane odhadne svoje príjmy na roky dopredu.

3.3 Poctivý zámer dlžníka

Pri povolení oddlženia je mimoriadne akcentovaný poctivý zámer dlžníka a to tým viac, že na konci konania môže očakávať úpadcu oslobodenie od jeho záväzkov. Požiadavka poctivého zámeru sa v insolvenčnom zákone odvodzuje od § 395 odst. 1 písm. a)⁵⁸, inak zákon obsah pojmu ďalej rozvádza v minimálnom rozsahu (v pozitívnom či negatívnom ohľade), čím sa otvára priestor pre jednotlivých sudcov, aby pri posudzovaní konkrétnych prípadov sami určili, kedy úpadca sleduje resp. nesleduje poctivý zámer⁵⁹.

Poctivý zámer môžeme rozdeliť do štyroch rovín. Síce to zákon výslovne neuvádza, ale na nepoctivý zámer insolvenčný súd poukáže hlavne pri snahe dlžníka

⁵⁶ RICHTER, T. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášení. *Právní rozhledy*. 2006, č. 21, s. 765.

⁵⁷ K tomu bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 3. 2011, sp. zn. KSUL INS 2864/2008, 29 NSČR 11/2009-B-16.

⁵⁸ Toto ustanovenie ukladá súdu zamietnuť návrh na povolenie oddlženia v prípade, že je ním sledovaný nepoctivý zámer.

⁵⁹ Skutočnosť, že sa jedná o právnu normu s relatívne neurčitou hypotézou potvrdil aj Najvyšší súd ČR vo svojom uznesení zo dňa 28. 7. 2011, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65.

dosiahnuť oslobodenie od dlhov z predchádzajúcej podnikateľskej činnosti (viď. predchádzajúca kapitola). Explicitne zákon vo väzbe na poctivý zámer spojuje tiež so skutočnosťou, že sa nejedná o opakovaný úpadok dlžníka⁶⁰ a s bezúhonnosťou dlžníka⁶¹. Pod štvrtou rovinou si môžeme predstaviť kritéria, ktorými sa poctivý zámer vyhodnocuje podľa judikatúry a ktorým dáva priestor demonštratívny charakter výpočtu v zákone. V tejto rovine sa opierame o obecné zásady a idey insolvenčného konania, t.j. či dlžník má snahu dostať svojim záväzkom v čo najvyššej možnej miere a neskrátiť možnosti veriteľov, aby boli plnením uspokojení.

Pri posudzovaní poctivého zámeru insolvenčný súd vždy skúma sled udalostí v určitom časovom rámci, pričom berie do úvahy udalosti vzniknuté nielen pre začiatkom insolvenčného konania, ale aj v priebehu neho⁶².

3.3.1 Opakované konanie o úpadku a oddlžení

Platná právna úprava zapovedá oddlženie subjektu, voči ktorému prebiehalo konanie riešiace jeho úpadok v posledných 5 rokoch. Toto pravidlo sa vzťahuje aj na zákonného zástupcu a pri právnických osobách sa toto kritérium použije aj na jej štatutárny orgán príp. člena kolektívneho štatutárneho orgánu. Toto pravidlo už môže nájsť svoje uplatnenie, keďže tieto možnosti podľa úpadkového práva sú aplikovateľné približne dve desaťročia.

Insolvenčný zákon priamo viaže skutočnosť vedenia insolvenčného konania proti dlžníkovi na výsledok takého konania, na ktorý súd musí vziať ohľad. Zo samotnej dikcie zákona, keď § 395 odst. 3 InsZ stanoví, že pri existencii predchádzajúceho konania sa dá usudzovať nepoctivý zámer, môžeme odvodiť, že sa jedná len o návod pre insolvenčný súd či má alebo nemá poukázať na nepoctivý zámer. Norma je takto nastavená správne, pretože opakovaná insolvenčia dlžníka skutočne môže byť spôsobená aj kombináciou mimoriadne nepriaznivých objektívnych okolností, ktoré subjekt nemohol ovplyvniť.

Vo veci opakovaného oddlženia insolvenčný zákon pomerne nešťastne stanovil povinnosť súdu zamietnuť návrh na povolenie oddlženia v prípade, že bol znovu podaný osobou, o ktorej návrhu už bolo predtým rozhodnuté. Takéto znenie vyvolalo dojem, že

⁶⁰ Vid'. § 395 odst. 3 písm. a) InsZ.

⁶¹ Vid'. § 395 odst. 3 písm. b) InsZ.

⁶² Vid'. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 7. 2012, sp. zn. KSCB 27 INS 13044/2010, 29 NSČR 22/2012-B-18.

sa jedná o skutočne mimoriadny inštitút resp. šancu pre dlžníka postavenú na zásade raz a dost⁶³. Toto poňatie bolo neskôr upravené Najvyšším súdom, ktorý vo svojom uznesení dovodil, že text tohto ustanovenia smeruje len proti návrhom na povolenie oddĺženia podaných tou istou osobou v rámci jedného a toho istého konania⁶⁴.

3.3.2 Bezúhonnosť

Insolvenčný zákon si pre účely insolvenčného konania stanoví vlastné kritérium bezúhonnosti⁶⁵ dlžníka, a to tak, že podľa výpisu (nie opisu) z registra trestov nesmel byť navrhovateľ právomocne odsúdený v uplynulých 5 rokoch za trestný čin majetkovej alebo hospodárskej povahy⁶⁶. Rovnako ako pri opakovanom úpadku sa táto podmienka aplikuje aj na zákonného zástupcu, štatutárny orgán príp. člena kolektívneho štatutárneho orgánu a opäť sa jedná len o návod pre postup insolvenčného súdu.

3.3.3 Nešpecifikované kritériá

Typickým prípadom nešpecifikovaného kritéria je zámerné znižovanie majetku. Úpadca sa môže dohodnúť s blízkou osobou, na ktorú prevedie svoj majetok, typicky nehnuteľný, s cieľom zmenšiť majetkovú podstatu a tým skrátiť možnosti veriteľov uspokojiť svoje pohľadávky. V takom prípade súd skúma rozsah majetku, okolnosti prevodu a časový rámeč, v ktorom k takému jednaniu dlžníka došlo. V prípade, že dlžník odpredá napr. nehnuteľnosť za cenu obvyklú v mieste a čase a peňažné prostriedky použije na uspokojenie svojich veriteľov, insolvenčný súd by nemal vyvodiť záver nepoctivého zámeru. Rozhodovacia prax je jednotná v tom, že ak došlo týmto prevodom ku skráteniu možnosti veriteľov byť uspokojení v insolvenčnom konaní, prípadne ku zvýhodneniu niektorých z veriteľov, ide o nepoctivý zámer⁶⁷.

Iným prípadom nepoctivého zámeru vyvodeného súdom môže byť pokus o sponzoring zo strany tretích osôb, keď dlžník nadobudne majetok darom pre účel zvýšenie majetkovej podstaty, príp. uzavrie zmluvu o dôchodku na dobu plnenia splátkového kalendára, príp. sa tretia osoba zaručí za oddĺženie do určitej čiastky.

⁶³ Vid'. KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a spôsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 884. ISBN 978-80-7400-320-2.

⁶⁴ Vid'. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27.1.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 294/2008, 29 NSČR 1/2008-A.

⁶⁵ Zákon samotný tento pojem nepoužíva.

⁶⁶ Vid'. Hlava V resp. Hlava VI zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákonníku.

⁶⁷ KRHUT, R. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s. 42.

V judikatúre sa vyskytol prípad⁶⁸, keď insolvenčný súd zamietol návrh na povolenie oddĺženia s odôvodnením, že aj keď insolvenčný zákon vyslovene počíta s účasťou tretích osôb na plnení oddĺženia, je to práve dlžník, ktorý by mal podieľať podstatnou časťou na uspokojovaní veriteľov. Tento názor sa dá vo všeobecnej rovine pochopiteľne prijať a pokladať za správny, avšak pojem podstatne časti by mal byť jednoznačne skúmaný v širšom kontexte s ohľadom aj na objektívne možnosti a životnú situáciu úpadcu, keď by trebárs len polovičná účasť dlžníka samotného na uspokojení veriteľov predstavovala maximum jeho možností, pričom za aktívnu účasť na plnení záväzkov by sa mohlo pokladať už samotné obstaranie si ďalších príjmov.

3.4 Predpoklad uspokojenia nezaistených veriteľov

V nadväznosti na zásadu čo najvyššieho uspokojenia veriteľov, zákon priznáva nezaisteným veriteľom právo na uspokojenie aspoň 30% z celkového objemu ich pohľadávok. Toto právo sa premieta aj do požiadaviek na povolenie oddĺženia.

Insolvenčný súd zhodnotí resp. odhadne splnenie tejto podmienky vlastnou úvahou za značnej asistencie insolvenčného správcu, pričom vyhodnocuje reálnu možnosť nezaistených veriteľov uspokojiť svoje pohľadávky aspoň v minimálnej zákonom stanovenej výške na základe podkladov, ktoré dlžník uvedie v návrhu na povolenie oddĺženia. Ak súd uzná splnenie tohto predpokladu za pravdepodobné, oddĺženie povolí.

Túto podmienku možno prelomiť formou súhlasu všetkých veriteľov s tým, že sa im dostane nižšieho plnenia, takýto súhlas musí priložiť dlžník už pri podaní návrhu na oddĺženia. Vzhľadom na alternatívu voči oddĺženiu v podobe konkurzu, môže byť za určitých okolností tento variant výhodnejší aj pre veriteľov.

3.5 Nešpecifikované predpoklady oddĺženia

Insolvenčný zákon vo svojej textácii nikde neuvádza podmienku českého štátneho občianstva či podmienku českého právneho poriadku založenia či sídla pre prejednanie insolvenčného návrhu spojeného s návrhom na povolenie oddĺženia, naopak formulár insolvenčného návrhu vyslovene počíta s možnosťou dlžníka ako cudzincom resp. zahraničnou osobou.

⁶⁸ Vid'. Uznesenie Vrechného súdu v Olomouci zo dňa 20. 10. 2011 sp. zn. KSBR 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34.

Otázkou môže byť okrem iného vek úpadcu. Okrajovo sa situáciou, keď bol insolvenčný návrh podaný proti neplnoletému dlžníkovi, ktorého úpadok sa riešil konkurzom, zaoberal Vrchný súd v Olomouci⁶⁹, nepochybne sa k tejto záležitosti vyjadril, keď odobril ustanovenie opatrovníka v nadväznosti na otázku procesnej spôsobilosti. Analogicky sa dá predpokladať možnosť aplikácie inštitútu oddĺženia aj na neplnoletého úpadcu, za predpokladu, že by návrh na povolenie oddĺženia podal opatrovník., hoci v praxi by k takýmto prípadom dochádzalo minimálne.

Zákon tiež výslovne nezapovedá právnickým osobám v likvidácii podať návrh na povolenie oddĺženia, avšak sanačná povaha inštitútu s cieľom umožniť dlžníkovi nový štart do ekonomického života priamo koliduje so vstupom právnickej osoby do likvidácie⁷⁰.

⁶⁹ K tomu bližšie uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 4. 11. 2010, sp. zn. KSBR 31 INS 8067/2009, 2 VSOL 383/2010-A-51.

⁷⁰ Predchádzajúci sanačný inštitút vyrovnania však bol určený aj právnickým osobám v likvidácii. K tomu bližšie vid'. Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 5. 1. 2004, sp. zn. 1 Ko 314/2003.

4. Konanie pre rozhodnutím o úpadku

Keďže nová úprava insolvenčného práva po novom rozlišuje okamih zahájenia konania a okamih zahájenia úpadku v rámci jedného insolvenčného konania, môžeme v nadväznosti na túto skutočnosť rozdeliť aj samotné konanie.

Insolvenčné konanie je zahájené v deň, keď insolvenčný návrh dôjde vecne príslušnému súdu.

4.1 Insolvenčný návrh

Základným cieľom insolvenčného návrhu je doložiť súdu všetky skutočnosti osvedčujúce úpadok resp. hroziaci úpadok a od toho sa odvíjajú jeho náležitosti stanovené zákonom. Takéto podanie musí obsahovať primárne všeobecné požiadavky akéhokoľvek iného súkromnoprávneho podania⁷¹. Insolvenčný návrh môže byť podaný dlžníkom alebo veriteľom (tu na rozdiel od návrhu na povolenie oddĺženia nemá štandardizovanú podobu vo forme formulára) v listinnej podobe alebo v elektronickej opatrenej zaručeným elektronickým podpisom⁷².

4.1.1 Insolvenčný návrh podaný veriteľom

Zahájenie konania v dôsledku podania veriteľom je násobne menej častý spôsob zahájenia insolvenčného konania a ak tak veriteľ učiní, má len dve zákonné možnosti navrhnutia riešenia úpadku: buďto navrhne formu konkurzu, alebo ponechá návrh bez návrhu na spôsob riešenia.

Návrh nemôže byť podaný ktorýmkoľvek veriteľom, ale len tým, ktorý má voči dlžníkovi splatnú pohľadávku ako plynie z textu zákona⁷³. Pozornosť veriteľa pri formulovaní návrhu sa obracia k dvom jadrom a síce k doloženiu existencie minimálne ďalšieho veriteľa s pohľadávkou voči dlžníkovi a k preukázaniu vlastnej pohľadávky. (Na rozdiel od prípadu, keď návrh podáva dlžník, veriteľ musí označiť aj dôkazy, ktorých sa dovoľáva.) Prihlášku tejto pohľadávky musí pripojiť k insolvenčnému návrhu. Ako povinnosť veriteľa je uvedená požiadavka formulovaná preto, že v insolvenčnom konaní uplatňujú veritelia pohľadávky práve prihláškou a veriteľ, ktorý

⁷¹ Vid'. § 42 odst. 4 OSP.

⁷² Podľa zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickom podpise.

⁷³ § 105 InsZ.

podá insolvenčný návrh, bez toho aby sa domáhal (prihláškou) uspokojenia svojej pohľadávky, v skutočnosti osvedčuje, že nemá ekonomický záujem na konaní⁷⁴.

4.1.2 Insolvenčný návrh podaný dlžníkom

V prípade podania insolvenčného návrhu dlžníkom je zásadným predpokladom osvedčiť úpadok alebo aj hroziaci úpadok. Toto musí dlžník zo zákona doložiť listinnými dôkazmi. Dlžník má tiež povinnosť priložiť k návrhu ďalšie prílohy, menovite zoznam svojho majetku, svojich záväzkov a svojich zamestnancov. V prípade majetku dlžník uvedie aj svoje pohľadávky s ich stručnou špecifikáciou ohľadom výšky, právneho titulu a vecnej vydobytnosti. Ak dlžník žiadne pohľadávky nemá, výslovne to v návrhu uvedie. Predloženie zoznamu záväzkov a veriteľom potom má význam i z hľadiska neskoršej fáze insolvenčného konania, ktoré je vyhradené popieraniu pohľadávok⁷⁵. Preto dlžník musí uviesť v zozname aj pohľadávky, ktoré popiera a odôvodniť tieto skutočnosti, rovnako uvedie a odôvodní dlžník popretie práva na uspokojenie zo zaistenia. V prípade zoznamu zamestnancov zákon žiadne špecifiká nestanoví, iba (obdobne ako pri dlžníkových pohľadávkach) uloží dlžníkovi povinnosť výslovne uviesť skutočnosť ak nijakých zamestnancov nemá.

Dlžník má povinnosť predložené zoznamy podpísať a prehlásiť, že sú správne a úplné. V prípade nesprávne vyplneného insolvenčného návrhu hrozí nielen jeho odmietnutie, ale pri nekalých úmysloch aj trestnoprávny postih⁷⁶.

4.1.3 Postup súdu po prijatí insolvenčného návrhu

Vzhľadom na závažné hmotnoprávne a procesnoprávne účinky, súd oznámi zahájenie insolvenčného konania vyhláškou, ktorá sa zverejní najneskôr do 2 hodín od jej prijatia súdom⁷⁷. Vo úvode vyhlášky súd uvedie priradenú spisovú značku, príslušný súd a osobu, ktorá vyhlášku vydáva (v tomto prípade pôjde o vyššieho súdneho úradníka), ďalej jednoznačne identifikuje dlžníka (v prípade fyzickej osoby: menom a priezviskom, dátumom narodenia a bydliskom, v prípade právnickej osoby: firmou,

⁷⁴ Vid'. Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona. Dostupné z www: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557> [cit. 2013-05-05].

⁷⁵ Vid'. pozn 74.

⁷⁶ Napr. z dôvodu trestného činu porušenia povinnosti učiniť pravdivé prehlásenie o majetku podľa ust. § 227 TZ.

⁷⁷ V prípade podania načasovaného menej ako 2 hodiny pred koncom úradných hodín, alebo v deň pracovného pokoja sa vyhláška zverejní v prvý nasledujúci pracovný deň do 2 hodín po začiatku úradných hodín.

identifikačným číslom a sídlom) a skonštatuje či rozhoduje o insolvenčnom návrhu dlžníka alebo veriteľa. V samotnom jadre rozhodnutia súd oznámi dátum a skutočnosť zahájenia insolvenčného konania a presný časový okamih (dátum, hodinu a minútu) zverejnenia vyhlášky v insolvenčnom registri. Okrem toho súd vyzve veriteľov, ktorí chcú uplatniť svoje pohľadávky voči dlžníkovi, aby tak učinili v lehote do rozhodnutia o úpadku. Proti vyhláške nie je podľa zákona⁷⁸ prípustné odvolanie. Súd taktiež poučí účastníkov konania o účinkoch zahájenia insolvenčného konania veriteľov o forme a obsahu uplatnenia pohľadávok voči dlžníkovi a poučí dlžníka o nutnosti zdržať sa nakladania s majetkovou podstatou príp. s majetkom, ktorý do nej môže náležať a tiež o obmedzení plnenia jeho peňažitých záväzkov (k tomu ďalej vid' podkapitola 4.3).

Ďalej súd bezodkladne vyzvumie prostredníctvom verejnej dátovej siete o zahájení insolvenčného konania zákonom vymedzené orgány, *o ktorých sa dá predpokladať, že môžu svojou zákonnou činnosťou zasahovať či zmenšovať majetkovú podstatu vedením výkonu rozhodnutia*⁷⁹ (podľa ust. § 102 odst. 1 InsZ pôjde napr. o správcu dane, úrad práce či správu sociálneho zabezpečenia atď).

V prípade, že podal insolvenčný návrh veriteľ, insolvenčný súd doručí rovnopis tohto návrhu vlastných rúk dlžníkovi.

4.2 Návrh na povolenie oddlženia

V prípade, že sa dlžník domáha riešenia svojho úpadku oddlžením, môže podať insolvenčný návrh spojený s návrhom na povolenie oddlženia. Administratívne sa jedná o jednotné podanie v podobe formulára s názvom „návrh na povolenie oddlženia“, avšak aby bola splnená podmienka, že sa jedná aj o insolvenčný návrh, musí túto skutočnosť dlžník v tomto dokumente jasne vyznačiť⁸⁰. V tomto ohľade, pokiaľ by dlžník podal návrh na povolenie oddlženia s úmyslom spojiť tento úkon s insolvenčným návrhom, avšak neuviedol by popis rozhodujúcich skutočností dosvedčujúcich jeho úpadok alebo hroziaci úpadok, predložil by súdu zásadne neprejednatelný návrh, ktorý by musel byť bez ďalšieho odmietnutý podľa § 128 odst. 1 InsZ⁸¹. Formulár,

⁷⁸ Ust. § 101 odst. 2 InsZ.

⁷⁹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 298. ISBN 978-80-7400-320-2.

⁸⁰ Bod 06 návrhu na povolenie oddlženia.

⁸¹ Vid' Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 1. 2010, sp. zn. KSOS 38 INS 805/2009, 29 NSČR 33/2009-A-21.

prostredníctvom ktorého je možné podať insolvenčný návrh s návrhom na povolenie oddlženia, je verejne prístupný na insolvenčných súdoch a tiež stiahnuteľný z internetu⁸².

Pokiaľ má dlžník záujem, aby bol jeho úpadkom riešený prostredníctvom oddlženia, musí na toto poukázať už na začiatku konania. Z dikcie § 390 odst. 1 InsZ sa dá odvodiť, že dodatočné podanie návrhu na oddlženie po iniciovaní insolvenčného konania dlžníkom nie je možné.

Aj keď veriteľ nemá právo navrhnúť oddlženie ako spôsob riešenia úpadku, podaním návrhu týmto účastníkom konania oddlženie nevyklučuje. Súd po podaní insolvenčného návrhu veriteľom doručí tento návrh dlžníkovi, tiež mu doručí uznesenie s výzvou vyjadriť sa k podaniu a v poučení súd musí oboznámiť dlžníka o možnosti podať návrh na povolenie oddlženia do 30 dní od doručenia návrhu. V prípade, že sa dlžník k návrhu nevyjadrí, súde bude mať za to, že návrhu neodporuje a, po zistení úpadku, na dlžníka uvalí konkurz ako jediné možné riešenie. Zmeškanie 30dennej lehoty sa nedá odpustiť.

Rozhodnutie dlžníka podať insolvenčný návrh spojený s návrhom na povolenie oddlženia by malo skutočne vyjadrovať kritickú situáciu osoby a tiež by tomuto podaniu malo predchádzať dôkladné zváženie všetkých okolností hlavne s ohľadom na to, či dlžník skutočne splní všetky predpoklady, aby mu bolo povolené riešiť svoj úpadok týmto spôsobom. V prípade totiž, že sa dlžník skutočne nachádza v úpadku, ale súd nepovolí jeho riešenie oddlžením, bude mať súd zákonnú povinnosť určiť ako riešenie úpadku konkurz (príp. nepatrný konkurz).

4.2.1 Náležitosti návrhu na povolenie oddlženia

Samotné podanie návrhu na oddlženie kladie na potenciálneho úpadcu značné nároky, a to po právnej aj administratívnej stránke. Už len rozsiahlosť formulára dáva najavo množstvo informácií, ktoré bude dlžník musieť detailne a pritom presne a úplne poskytnúť⁸³. Podrobný výpočet náležitostí stanovuje vykonávacia vyhláška⁸⁴. Pre zaistenie čo najširšej informovanosti úpadcov, zverejnilo Ministerstvo spravodlivosti

⁸² Insolvenční zákon. *Formuláře a vzory*. Dostupné z [www: https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR](https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR) [cit. 2013-05-06]

⁸³ Formulár číta 13 strán štruktúrovaných do 29 bodov.

⁸⁴ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti č. 311/2011 Sb., o jednacím rádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

ČR na svojich internetových stránkach dodatočné informácie v podobe pokynov k vyplneniu a predvyplnených vzorov, v rámci osvety pri rekodifikácii úpadkového práva tiež boli spustené internetové stránky venujúce sa aj oddĺženiu⁸⁵.

Okrem všeobecných náležitostí podania obsahuje návrh na povolenie oddĺženia návrh určený súdu, aby rozhodol o úpadku príp. o hroziacom úpadku a vyrozumie tiež súd, či podáva návrh po predchádzajúcom insolvenčnom návrhu zo strany veriteľa⁸⁶.

Dôležitou súčasťou podania, vyžadovanou priamo insolvenčným zákonom⁸⁷ je navrhovaný spôsob riešenia oddĺženia t.j. speňažením majetkovej podstaty alebo plnením splátkového kalendára. Dlžník sa tiež môže zdržať návrh na spôsob riešenia.

V ďalšej časti návrhu dlžník detailne popíše skutočnosti, ktoré majú presvedčiť súd, že dostojí svojim záväzkom voči nezaisteným veriteľom aspoň vo výške 30% z celkového plnenia. V prípade, že niektorý z veriteľov dostane menej ako 30% z celkového objemu svojich pohľadávok, musí dlžník zaistiť jeho súhlas s úradne overeným podpisom a tento dokument k návrhu priložiť.

Ďalšími zákonom vyžadovanými náležitosťami sú údaje o budúcich a minulých príjmoch dlžníka⁸⁸. Subjekt uvedie svoje reálne očakávané príjmy v časovom horizonte nasledujúcich 5 rokov a tiež svoje príjmy za uplynulé 3 roky. Príjmy z minulosti doloží odpovedajúcimi listinami napr. mzdovými výmery, daňovými priznaniami a pod. Tieto údaje spolu s nasledujúcimi vyrozumieniami súdu o rodinných pomeroch budú tvoriť dôležitý podklad pre analýzu majetkových pomerov dlžníka v nadväznosti na predpokladané uspokojenie veriteľov. Dlžník musí odhadnúť svoje príjmy do budúcnosti nezávisle na tom, či žiada o povolenie oddĺženia splátkovým kalendárom alebo speňažením majetkovej podstaty.

Potenciálny úpadca tiež musí vyrozumieť súd o tom, či spĺňa ďalšie predpoklady oddĺženia tým, že v návrhu uvedie či sa jedná o jeho opakovaný úpadok konanie a údaje o trestných činoch, ktorých spáchanie zákon v súvislosti s oddĺžením zapovedá.

Dlžník môže tiež priamo v návrhu na povolenie oddĺženia navrhnúť súdu zníženie zákonom stanovenej výšky mesačných splátok, Týmto návrhom súd samozrejme nie je viazaný a dlžník ho musí odôvodniť.

⁸⁵ Ministerstvo spravodlivosti ČR. *Insolvenční zákon*. Dostupné z [www: http://insolvencni-zakon.justice.cz/](http://insolvencni-zakon.justice.cz/) [cit. 2013-05-05].

⁸⁶ V tom prípade, uvedie tiež dlžník spisovú značku.

⁸⁷ § 391 odst. 1 písm d) InsZ.

⁸⁸ § 391 odst. 1 písm b) resp. písm. c) InsZ.

Rozsiahlou a mimoriadne dôležitou súčasťou podania je sumár všetkého majetku a všetkých záväzkov dlžníka. Majetok dlžník rozdelí do dvoch častí podľa toho, či je predmetom zaist'ovacích práv. Majetok sa vecne špecifikuje, uvedie sa jeho obstarávacia cena príp. sa uvedie druh jeho zaistenia. Hnuteľný majetok, na ktorom neviaznu zaist'ovacie práva sa ocení obvyklou cenou ku dňu súpisu zoznamu. Pre ocenenie ostatného hnuteľného majetku a nehnuteľností je nutný znalecký posudok na náklady dlžníka. Takto rigidne zakotvená povinnosť môže však osobu vo finančnej tiesni ešte viacej a neprimerane zaťažiť, prípadne jej úplne znemožniť podať bezvadný návrh, pričom povinnosť nie je vo vykonávacej vyhláške vôbec zakotvená⁸⁹.

Ďalším kľúčovým bodom je súpis všetkých záväzkov dlžníka členených podľa skutočnosti či z nich vyplýva právo na uspokojenie veriteľa a podľa faktu či sú alebo nie sú vykonateľné. Záväzky musia byť popísané vecne, označením veriteľa a výšky v českej mene. Pri vykonateľných záväzkoch je nutné špecifikovať titul vykonateľnosti a tento doložiť ako prílohu.

Spoločné pre popis majetku a záväzkov je, že v prílohe musia byť doplnené o zoznamy majetku a záväzkov podľa všeobecných náležitostí insolvenčného návrhu podľa § 104 odst. 2 resp. odst. 3 InsZ⁹⁰.

Návrh ďalej pokračuje údajmi o osobách, ktoré môžu byť plnením dlžníkových pohľadávok priamo dotknuté. Jedná sa o manžela či manželku dlžníka, ktorého súhlasu nie je potreba ak sa oddĺženie nedotkne nevysporiadaného spoločného imania manželov či vyživovacej povinnosti v rámci rodiny. Ďalej pôjde o ručiteľa a spoludlžníka, u ktorých dlžník uvedie rozsah, v ktorom je ručiteľ ochotný ručiť resp. rozsah, v ktorom je spoludlžník ochotný sa zaviazat'. Podpisy všetkých týchto subjektov musia byť tiež úradne overené.

Dlžník na konci návrhu spíše zoznam príloh a sám (príp. iná osoba) stvrdí návrh svojim úradne overeným podpisom.

4.3 Účinky zahájenia insolvenčného konania

Okamihom zverejnenia vyhlášky nastávajú niektoré hmotnoprávne a procesnoprávne účinky typické pre insolvenčné konanie, ktoré jasne deklarujú

⁸⁹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 869. ISBN 978-80-7400-320-2.

⁹⁰ Vid'. podkapitolu 4.2.1.

zvláštne postavenie insolvenčného konania v rámci civilného procesu. Zákon na prvom mieste uvádza nemožnosť uplatnenia pohľadávok či iných práv týkajúcich sa majetkovej podstaty žalobou, ak môžu byť uplatnené prihláškou, ďalej možnosť uplatniť a novo nadobudnúť právo na uspokojenie za zaistenia, ktoré sa týka dlžníkovho majetku príp. majetku náležiacého do majetkovej podstaty len za podmienok podľa insolvenčného zákona a nemožnosť pristúpiť k výkonu rozhodnutia či exekúcii, ktoré by postihli takýto majetok⁹¹. Tieto účinky sú výrazom jednotnosti nového úpadkového konania a výrazným spôsob chránia záujmy tých veriteľov, ktorí ešte neuplatnili či nemohli uplatniť svoje pohľadávky za dlžníkom súdnou cestou (príp. iným spôsobom).

Aby sa zaistila kompaktnosť majetkovej podstaty a majetku, ktorý do nej môže náležať, pre uspokojenie pohľadávok veriteľov, stanoví zákon ďalší súbor účinkov týkajúcich sa týchto hodnôt. Jedná sa hlavne o obmedzenie nakladania s takýmto majetkom. Dlžník je totiž od okamihu, keď nastali účinky zahájenia insolvenčného konania povinný nevykonávať akékoľvek zmeny s takýmto majetkom, ktoré by mali za následok podstatnú zmenu v skladbe, určení, využití či nie nepodstatného zmenšenia. Dlžník však môže, v prípade, že tak insolvenčný zákon stanoví, plniť svoje peňažité záväzky za zákonom stanovených podmienok. Výslovne zákon prelamuje predpoklad uchovania celistvosti majetkovej podstaty pre uspokojenie veriteľov pri zachovaní vyživovacej povinnosti a pri zachovaní povinnosti splniť procesné sankcie.

4.4 Prihlasovanie pohľadávok

So zahájením insolvenčného konania sa spojuje tiež právo veriteľa prihlásiť svoje pohľadávky za dlžníkom od chvíle keď sa veriteľ dozvie o zahájení insolvenčného konania. Prihlasovať pohľadávku môže dlžník kedykoľvek od okamihu zverejnenia vyhlášky o zahájení insolvenčného konania až uplynutia lehoty stanovenej v rozhodnutí o úpadku, ktorá nemôže v prípade povolenia oddĺženia činiť 30 dní. K pohľadávkam prihláseným po uplynutí tejto lehoty nebude insolvenčný súd prihliadať. Insolvenčný zákon nestanoví či sa jedná o lehotu hmotnoprávnu či procesnoprávnu, procesnoprávny charakter jej definitívne priznala až súdna prax⁹². V záležitostiach lehôt a premlčaní má prihláška pohľadávky rovnaký účinok ako podanie žaloby či iné uplatnenie práva.

⁹¹ Výkon rozhodnutia či exekúciu je ale možné nariadiť.

⁹² Vid'. Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 4. 2008, sp. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008.

Insolvenčný zákon sám pojem pohľadávky nedefinuje, preto sa pre účely konania vychádza z jej poňatia podľa § 488 OZ⁹³. Presnejšie sa už insolvenčný zákon stavia k vymedzeniu pohľadávok, ktoré možno prihlásiť, prirodzene sú to pohľadávky splatné, i tie, ktoré boli už uplatnené súdne, vykonateľné pohľadávky či pohľadávky, ktoré sú vymáhané výkonom rozhodnutia či exekúciou. Výslovne sú tiež pripustené k prihláseniu pohľadávky nesplátne či viazané na podmienku. Zákon tiež implicitne⁹⁴ pripúšťa možnosť prihlásenia nepeňažitej pohľadávky, ktorej hodnota však musí byť vyjadrená v peniazoch. Zjednodušene sa dá povedať, že možno prihlásiť akúkoľvek pohľadávku opierajúcu sa o platný právny titul.

4.4.1 Prihláška pohľadávky

Rovnako ako návrh na povolenie oddĺženia aj prihlášku možno podať len na formulári⁹⁵, čo je opatrenie, ktoré by malo štandardizáciou podoby prihlášky výrazne znížiť transakčné náklady správcu na ich spracovanie a preskúmanie⁹⁶. Vo formulári sa uvedú obecné náležitosti⁹⁷ a následne veriteľ vymenuje svoje pohľadávky za dlžníkom, pričom pohľadávky sú roztriedené podľa kritéria zaistenia (t.j. či sa jedná o pohľadávku nezaistenú, zaistenú majetkom dlžníka, nezaistenú majetkom dlžníka príp. zaistenú majetkom, ktorý náleží do majetkovej podstaty a zároveň zaistenú inak). Pri špecifikácii jednotlivých pohľadávok, veritelia každú jednu z nich detailne špecifikujú. Spoločné u všetkých pohľadávok je najmä uvedenie ich výšky istiny a príslušenstva, právny titul ich vzniku a označenie či je pohľadávka splatná, vykonateľná, podmienená, peňažitá či podriadená. Pri zaistených pohľadávkach sa uvedie najmä popis majetku, ktorý tvorí predmet zaistenia a okamih vzniku tohto zaistenia. Na záver prihlášky uvedie veriteľ najmä celkovú výšku pohľadávok, túto výšku rozdelí podľa zaistenia a uvedie počet pohľadávok. Všetky pohľadávky musia byť uvedené v českej mene, dlžníkove záväzky v cudzej mene musia byť tiež prepočítané na koruny české.

⁹³ Závazkovým vzťahom je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.

⁹⁴ Vid'. § 175 InsZ.

⁹⁵ Insolvenční zákon. *Formuláře a vzory*. Dostupné z [www](http://www.isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR):

<https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR> [cit. 2013-05-05]

⁹⁶ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 241 s. ISBN 978-80-7357-329-4

⁹⁷ Označenie súdu, spisová značka, identifikácia dlžníka a veriteľa.

4.5 Prejednanie insolvenčného návrhu

Postup insolvenčného súdu sa po podaní insolvenčného návrhu sa líši podľa skutočnosti, či bude súd rozhodovať meritórne alebo nie⁹⁸. Nemeritórnymi rozhodnutiami bude odmietnutie insolvenčného návrhu pre nesplnenie stanovených náležitostí, príp. uznesenie o zastavení konania z dôvodu späťvzatia návrhu. K meritórnym rozhodnutiam radíme uznesenie o úpadku príp. o zamietnutí návrhu.

K odmietnutiu insolvenčného návrhu dôjde v prípade, že je postihnutý vadami (t.j. je nezrozumiteľný, neurčitý alebo neobsahuje všetky náležitosti), takýto návrh súd odmietne do 7 dní od jeho podania. V prípade, že insolvenčný návrh nesplňuje, že vadami trpia len prílohy alebo tieto prílohy neboli doložené, súd vyzve navrhovateľa, aby v 7dennej lehote tieto nedostatky podania odstránil. V prípade však, že sa rozhoduje o povolení oddĺženia, súd prizná dlžníkovi 7dennú lehotu aj v prípade, že sa jedná o návrh je nezrozumiteľný, neurčitý alebo neobsahujúci všetky náležitosti, pričom túto lehotu môže súd v odôvodnených prípadoch dlžníkovi predĺžiť. Dlžníkovi však toto právo na odstránenie väd trvá len do doby než insolvenčný súd rozhodne o odmietnutí návrhu na povolenie oddĺženia a o súčasnom prehlásení konkurzu na majetok dlžníka⁹⁹.

Ak pôjde o nemeritórne rozhodnutie, t.j. uznesenie o zastavení konania z dôvodu späťvzatia návrhu, dôsledky tohto uznesie budú závislé na procesnej fáze konania. Ak došlo k späťvzatiu návrhu, súd konanie bez ďalšieho zastaví. V prípade, že insolvenčný návrh bol vzatý späť pred tým, než o ňom bolo rozhodnuté inak než vydaním rozhodnutia o úpadku (napr. v podobe uznesenia o zamietnutí insolvenčného návrhu pre nedostatok majetku dlžníka) a toto rozhodnutie ešte nadobudlo právnej moci, súd takéto rozhodnutie zruší. Ak je rozhodnutie súdu o insolvenčnom návrhu právomocné alebo ak došlo k vydaniu rozhodnutiu o úpadku, súd rozhodne, že späťvzatie návrhu nie je účinné.

Prejednanie insolvenčného návrhu je časť insolvenčného konania, ktorá má za cieľ zistiť skutkový stav a to tým, že prejedná rozhodné skutočnosti obsiahnuté v návrhu. Insolvenčný zákon v § 131 stanoví, že všetky skutočnosti, na základe ktorých súd rozhoduje musia byť v rámci konania osvedčené, avšak tento pojem sa chápe ako

⁹⁸ Vid'. WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. s. 604. ISBN 978-80-7201-842-0.

⁹⁹ Vid'. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 26.9.2012, sp. zn. KSPL 29 INS 10493/2011, 29 NSČR 46/2012-B-37.

slabšia forma preukázania. V záujme zachovania zásady rýchlosti a hospodárnosti sa osvedčenie chápe skôr ako preukázanie hodnovernosti či pravdepodobnosti a nie ako dokázanie pravdivosti¹⁰⁰. Dôkazné prostriedky budú prevedené len výnimočne ale keď to súd uzná za vhodné a účelné.

Osvedčenie bude stačiť hlavne v prípade dlžníckeho insolvenčného návrhu, kde zákon stanoví vyvrátiteľnú domnienku úpadku. Samotné podanie insolvenčného návrhu a pripojenie požadovaných príloh tvorí silný predpoklad pre rozhodnutie o úpadku a v prípade, že návrh a prílohy osvedčia rozhodujúce skutočnosti osvedčia, je to základ pre meritórne rozhodnutie o insolvenčnom návrhu¹⁰¹.

V prípade veriteľského návrhu musí súd nariadiť jednanie čím dôjde ku sporu o úpadok, od tohto však môže upustiť v prípade jednoznačnosti listinných dôkazov, alebo v prípade, že dlžník takémuto návrhu neodporuje. Súd tiež môže nariadiť jednanie v prípade vyvrátenia domnienky úpadku po tom čo bol podaný dlžnícky návrh. Predmetom takéhoto jednania bude prirodzene zistenie existencie či neexistencie úpadku, žiadne iné skutočnosti by nemali byť prejednávané.

4.6 Záloha na náklady insolvenčného konania

Inštitút zálohy na základy insolvenčného konania slúži primárne na zaistenie pokrytia nákladov v počiatkových fázach insolvenčného konania a teda hlavne na zaistenie finančných prostriedkov pre insolvenčného správcu pri výkone jeho funkcie.

Táto povinnosť môže byť stanovená len insolvenčným súdom a len voči navrhovateľovi, pričom súd je pri vymeraní limitovaný čiastkou maximálne 50 000 Kč. Zákon nijaké kritériá odstupňovania výšky neuvádza a zváženie ponecháva priamo na súd, takto vysoká čiastka sa zvyčajne uplatní pri návrhoch podávaných veriteľmi, pri podaní návrhu dlžníkom môže byť čiastka rádovo nižšia a pohybuje sa v tisícoch korún, pričom záleží aj na praxi konkrétneho súdu¹⁰². Insolvenčné súdy opakovane vychádzajú pri úvahe o stanovovaní zálohy aj zo spôsobu riešenia úpadku, pretože zatiaľ čo v prípade oddĺženia plnením splátkového kalendára bude odmena insolvenčného

¹⁰⁰ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 335. ISBN 978-80-7400-320-2.

¹⁰¹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. s. 642. ISBN 978-80-7201-842-0.

¹⁰² Článek Hospodářských novin. Dostupné z [www: http://byznys.ihned.cz/c1-52420070-advokat-radi-osobni-bankrot-neni-pro-kazdeho-pomaha-jen-vyvolenym](http://byznys.ihned.cz/c1-52420070-advokat-radi-osobni-bankrot-neni-pro-kazdeho-pomaha-jen-vyvolenym). [cit. 2013-06-10].

správcu hradená mesačne v rámci dlžníkových splátok potom, čo bude tento spôsob riešenia dlžníkovho úpadku schválený, a záloha by mala slúžiť predovšetkým k preklenutiu doby od zistenia úpadku do doby schválenia oddĺženia, v prípade konkurzu (nepatrného konkurzu) sa výška zálohy odvíja predovšetkým od hodnoty dlžníkovho majetku, z ktorého výťažku speňaženia by mala byť odmena insolvenčného správcu hradená¹⁰³. Z dikcie zákon vyplýva aj eventualita, že záloha nemusí byť stanovená vôbec.

Uloženie povinnosti zaplatenia zálohy je časovo limitované len do rozhodnutia súdu o insolvenčnom návrhu a deje sa uznesením, proti ktorému je možné odvolanie. Termín pre úhradu zálohy sa musí odvíjať od termínov pre meritórne rozhodnutia, čo v prípade návrhu podaného dlžníkom predstavuje 15 dní, z tohto dôvodu bude lehota pre úhradu prípadnej zálohy krátka¹⁰⁴.

V prípade, že dlžník zálohu na náklady insolvenčného konania nezaplatí, môže byť insolvenčné konanie zastavené, príp. môže byť záloha na navrhovateľovi vymáhaná.

So zaplatením zálohy na náklady insolvenčného sa spája skutočnosť, že insolvenčný súd po jej uhradení, nemôže zamietnuť insolvenčný návrh pre nedostatok majetku.

4.7 Rozhodnutie o úpadku a povolenie oddĺženia

Podmienkou vydania rozhodnutia o úpadku je, že je osvedčené či dokazované zistené, že dlžník je v úpadku alebo mu úpadok ešte len hrozí¹⁰⁵. Týmto rozhodnutím sa insolvenčné konanie posúva do novej fázy a týmto okamihom sa tiež z dlžníka stáva úpadca.

Insolvenčný súd v prvom rade musí vyhlásiť, že bol zistený úpadok alebo hrozíaci úpadok u jednoznačne identifikovaného dlžníka a ďalej, (ak zistí, že boli splnené predpoklady oddĺženia) povolí riešenie úpadku oddĺžením, ak boli splnené všetky predpoklady a nebol doložený ľahkomyselný či nedbalý prístup dlžníka k plneniu povinností v insolvenčnom konaní. V prípade, že v insolvenčnom návrhu

¹⁰³ Vid'. uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21. 5. 2012, sp. zn. KSLB 57 2640/2012, 2 VSPH 675/2012-A-16.

¹⁰⁴ Komentár k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). In *ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06].

¹⁰⁵ POHL, T. Nová úprava insolvenčního řízení – I. část. In *Obchodní právo 3/2008* s. 22.

nebol navrhnutý spôsob riešenia úpadku, rozhodne o ňom súd najneskôr do 3 mesiacov. Zákonom predpísanou náležitosťou je tiež výrok o časovom okamihu, kedy nastanú účinky rozhodnutia o úpadku (súdy to obecné formulujú dňom, hodinou a minútou zverejnenia v insolvenčnom registri). V rozhodnutí o úpadku súd ustanoví insolvenčného správcu, ktorému tiež uloží povinnosť spracovať agendu prihlásených pohľadávok pre potreby prieskumného jednania, ktoré sa tiež v rozhodnutí nariadi, súd tiež zvolá na termín po prieskumnom jednaní schôdzu veriteľov. Pre potreby insolvenčného správcu súd uloží dlžníkovi, ktorý tak ešte neučinil, povinnosť vyhotoviť a odovzdať správcovi zoznam svojho majetku a záväzkov. Dlžníkovi veritelia, ktorí svoje pohľadávky ešte neprihlásili, budú vyzvaní k podaniu prihlášok pohľadávok, zaistení veritelia budú zvlášť vyzvaní, aby vyrozumeli insolvenčného správcu o svojich zaisťovacích právach.

Obecné tiež môže súd v jednom z výrokov označiť médium, v ktorom bude zverejňovať svoje rozhodnutia v rámci konania, avšak takýto výrok v rámci oddĺženia je len málo pravdepodobný.

Okrem zverejnenia v insolvenčnom registri, súd toto rozhodnutie nechá doručiť dlžníkovi a insolvenčnému správcovi do vlastných rúk.

Odvolanie proti uzneseniu o úpadku je prípustné len do výroku o ustanovení insolvenčného správcu a len z dôvodu, že ustanovený insolvenčný správca nesplňuje predpoklady pre ustanovenie alebo z dôvodu, že je predpojatý. Proti ostatným výrokom odvolanie prípustné nie je.

5. Konanie po rozhodnutí o úpadku

Rozhodnutie o úpadku s výrokom o povolení oddĺženia je rozhodným procesným krokom vpred pre dlžníka, avšak toto povolenie nemožno zamieňať so samotným schválením oddĺženia, o ktorom sa rozhodne v samostatnom rozhodnutí. Insolvenčné konanie týmto prechádza do novej fáze, keď popri súde začnú môžu začať o ďalšom priebehu rozhodovať spoluveritelia¹⁰⁶.

Po uplynutí lehoty pre prihlasovanie pohľadávok, insolvenčný správca ich preskúma a vyhotoví ich súpis, ktorý predloží súdu. Správca však pre potreby ďalšieho konania vykoná okrem úkonov smerujúcich k preskúmaniu pohľadávok prihlásených veriteľov aj ďalšie úkony, ktoré budú smerovať k definitívnemu zisteniu osobných pomeroch dlžníka, k zisteniu a prevereniu majetkovej podstaty a dlžníkových budúcich príjmov, na základe ktorých vyhotoví správu o jeho doterajšej činnosti a o hospodárskej situácii dlžníka. V tejto správe bude správca informovať súd komplexne o svojich zisteniach a vyjadrí sa či odporúča schválenie oddĺženia a ako áno, doporučí aj spôsob jeho realizácie.

V prípade povolenia oddĺženia sa do 15 dní po uplynutí lehoty pre prihlasovanie pohľadávok tiež uskutoční prieskumné jednanie, účelom ktorého je preskúmanie prihlásených nárokov, ktorých zoznam bol zverejnený v insolvenčnom registri minimálne 3 dni pred termínom jednania, t.j. ich zistenie alebo poprenie. Tohto jednania sa musí zúčastniť dlžník a insolvenčný správca, právo účasti majú aj prihlásení veritelia. Všetkým týmto subjektom je priznané právo poprieť ktorúkoľvek prihlásenú pohľadávku čo do pravosti, výšky a poradia¹⁰⁷. V prípade poprenia pohľadávky má veriteľ, ktorého pohľadávka bola takto napadnutá, právo podať tzv. incidenčnú žalobu, pričom žalovaný bude ten subjekt, ktorý tento nárok poprel.

Po prieskumnom jednaní sa uskutoční schôdza veriteľov s rovnakým právom príp. povinnosťou účasti jednotlivých subjektov ako pri prieskumnom jednaní. Najdôležitejším bodom z pohľadu dlžníka a veriteľov je prejednanie spôsobu oddĺženia, pričom síce dlžník sa mohol v návrhu na povolenie oddĺženia vyjadriť k tejto záležitosti, rozhodovanie o realizácii oddĺženia je zverené do pôsobnosti nezaistených veriteľov.

¹⁰⁶ HAVEL, B. Oddlužení – zbraň nebo hrozba?. *Právní rozhledy*, 2007, č. 2, s. 50.

¹⁰⁷ Poperné právo veriteľov bolo do insolvenčného zákona vrátené nálezom pléna Ústavného súdu zo dňa 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlásený pod č. 241/2010 Sb.

Veritelia hlasujú priamo na schôdzi alebo dištančne pomocou hlasovacieho lístka (v prípade, že mali možnosť zoznámiť sa s relevantnými informáciami obsahom a rozsahom odpovedajúcim návrhu na povolenie oddĺženia a jeho prílohách), pričom rozhoduje sa prostou väčšinou a platí pravidlo, že na každú 1 Kč z hodnoty pohľadávok pripadá veriteľovi jeden hlas. V prípade, že ani jeden zo spôsobov oddĺženia nezíska potrebnú prostú väčšinu hlasov, rozhodne o spôsobe insolvenčný súd.

Do skončení schôdze veriteľov, ktorej bodom programu je prejednanie spôsobu oddĺženia, alebo do 10 dní od dištančného hlasovania, môžu veritelia namietat' skutočnosti, ktoré by inak odôvodňovali zamietnutie návrhu na povolenie oddĺženia. Podané námietky súd prejedná za účasti dlžníka, správcu, veriteľského výboru a veriteľov, ktorí námietku podali. Po uplynutí lehoty k podaní námietok, ktoré sú akýmsi posledným testom v procese schvaľovania, súd k oneskoreným podaniam neprihliadne a bezodkladne vydá rozhodnutie o schválení oddĺženia, termín bezodkladne nie je bližšie vymedzený, v praxi aj podľa názoru odbornej verejnosti sa ním rozumie horizont niekoľkých pracovných dní¹⁰⁸.

5.1 Schválenie oddĺženia

Do vydania rozhodnutia o schválení oddĺženia nad úpadcom permanentne stojí hrozba riešenia jeho úpadku konkurzom, pretože v prípade, že súd oddĺženie neschváli, v tom istom rozhodnutí uvalí podľa zákona na dlžníka konkurz.

Pred vydaním rozhodnutia bude insolvenčný súd opätovne skúmat' predpoklady pre splnenie oddĺženia v tom zmysle, či nenastali skutočnosti v priebehu insolvenčného konania, ktoré (ak by boli známe skôr) viedli k zamietnutiu návrhu na povolenie oddĺženia, t.j. súd znovu posúdi poctivý zámer dlžník, skutočnosť či je reálne uspokojit' nezaistených veriteľov aspoň vo výške odpovedajúcej 30% percentám ich pohľadávok, skutočnosť či ide alebo nie o opätovne podaný návrh a tiež sa posúdi dlžníkov zodpovedný prístup k plneniu jeho povinností v rámci celej kauzy. Proces rozhodovania o schválení oddĺženia nie je teda koncipovaný ako obyčajné autoritatívne stanovenie spôsobu oddĺženia a podmienok jeho vykonania¹⁰⁹

Ak dôjde ku schváleniu oddĺženia, sú týmto rozhodnutím viazaní všetci účastníci

¹⁰⁸ Komentár k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). In *ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06].

¹⁰⁹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 915. ISBN 978-80-7400-320-2.

konania a to aj veritelia, ktorí s oddĺžením nesúhlasili, alebo o ňom nehlasovali. S právnou mocou tohto uznesenia sa rušia predchádzajúce obmedzenia dispozičného oprávnenia dlžníka.

V uznesení o schválení oddĺženia súd vo výrokovej časti vyhlási, že schvaľuje oddĺženie toho – ktorého dlžníka, ďalej sa uvedie spôsob oddĺženia a okamih, kedy nastanú účinky schválenia oddĺženia, opäť určené dňom, hodinou a minútou. Ďalšie výroky súdneho rozhodnutia sa odvíjajú od skutočnosti, či bude oddĺženie prebiehať formou speňaženia majetkovej podstaty ale plnením splátkového kalendára.

5.2 Realizácia oddĺženia speňažením majetkovej podstaty

Speňaženie majetkovej podstaty je nepomerne menej často¹¹⁰ využívaná forma oddĺženia, ktorá vykazuje obdobné znaky ako pri riešení úpadku konkurzom, v tom zmysle, že pôjde o jednorazové vyrovnanie sa dlžníka s veriteľmi.

Tento spôsob oddĺženia znamená pre veriteľov rýchlejšiu možnosť uspokojiť aspoň časť svojich pohľadávok, čo sa na druhej strane zrkadlí v možnosti dlžníka zbaviť sa svojich dlhov v horizonte mesiacov a nie rokov.

V rozhodnutí o schválení oddĺženia speňažením majetkovej podstaty je kľúčovým výrok ten, ktorý označí majetok náležiaci do súpisu majetkovej podstaty a ktorý bude speňažený. Majetkovou podstatou sa podľa zákona¹¹¹ rozumie majetok určený k uspokojeniu dlžníkových veriteľov. Majetkovú podstatu budú tvoriť takmer všetky aktíva dlžníka, v prípade fyzickej osoby pôjde typicky o peňažné prostriedky, hnutelný a nehnuteľný majetok, dlžníkove vklady vo finančných inštitúciách, jeho mzda (alebo plat či iné príjmy, ktoré nahrádzujú odmenu za prácu – typicky dôchodok, peňažitá pomoc v materstve a pod.) a ďalšie hodnoty podľa § 206 InsZ. Vylúčený z majetkovej podstaty bude ten majetok, ktorý sa nedá postihnúť výkonom rozhodnutia či exekúciou¹¹². Majetok sa čo najpresnejšie vymedzí nielen pre administratívne potreby jeho speňaženia, ale aj z dôležitého dôvodu, že účinky schválenia sú rozhodným okamihom pre určenie majetku, ktorý náleží do majetkovej podstaty, keď §

¹¹⁰ K malej početnosti nepochybne prispieva fakt, že v okamihu keď sa dlžník dostane do úpadku, už nevlastní aktíva v takej hodnote, ktorá by umožňovala zákonom požadované uspokojenie veriteľov.

¹¹¹ Vid'. § 2 písm. e) InsZ.

¹¹² Teda vecí, ktoré dlžník bude potrebovať k uspokojovaniu hmotných potrieb svojich a svojej rodiny, k práci a vecí, ktorých predaj by odporoval morálnym pravidlám (napr. obvyklé vybavenie domácnosti, zdravotnícke pomôcky atď.).

398 odst. 2 vylúči z majetkovej podstaty majetok nadobudnutý potom čo nastanú účinky schválenia. Zároveň toto ustanovenie priamo odkáže na ďalší postup, ktorý bude prebiehať podľa ustanovení o konkurze.

Až do okamihu schválenia oddĺženia speňažením majetkovej podstaty bol osobou s dispozičnými opatreniami dlžník, keď zákon mu jasne priznáva postavenie disponenta do rozhodnutia o úpadku a od povolenia oddĺženia, avšak vzhľadom na aplikáciu noriem upravujúcich konkurz a vzhľadom na povahu činností, ktoré bude musieť insolvenčný správca vykonať v súvislosti s majetkom, zákon stanoví prechod týchto oprávnení na insolvenčného správcu.

Obecne je pojmom speňaženie myslená premena majetku náležiacého do majetkovej podstaty na peňažné prostriedky, u aktív, ktoré premenu nevyžadujú (samotné peniaze či vklady) dôjde len k ich využitiu, v prípade dlžníkových pohľadávok dôjde k speňaženiu ich úplatným prevodom. Pri speňažení ostatného majetku zákon stanoví 3 možnosti: verejnou dražbou¹¹³, predajom hnutel'ných a nehnuteľných vecí formou výkonu rozhodnutia podľa ustanovení občianskeho súdneho poriadku a predajom vecí mimo dražbu, pričom absolútne prevažujúcimi spôsobmi budú predaj verejnou dražbou a mimo dražby z tzv. voľnej ruky¹¹⁴. Rozhodnutie o spôsobe speňaženia náleží insolvenčnému správcovi, ktorý však k tomu potrebuje súhlas veriteľského výboru a v prípade predaja mimo dražbu aj súhlas súdu.

Speňaženie verejnou dražbou je najtransparentnejším spôsobom premeny majetku na peňažné prostriedky, kde zákon ako jedinú podmienku stanoví súhlas veriteľského výboru so zmluvou o vykonaní dražby pre účinnosť tejto zmluvy. Problémom pri verejnej dražbe môže byť nedostatočná efektívnosť.

Ak sa dražba javí ako neúčelná či neekonomická, prípadne sa jedná o majetok, ktorého určenie či nakladanie s ním je akokoľvek limitované, javí sa priamy predaj majetku mimo dražbu ako najpružnejší prostriedok kapitalizácie do majetkovej podstaty zapísaných hodnôt¹¹⁵. Pri tomto spôsobe speňaženia môže do predaja zasiahnuť súd tým, že stanoví podmienky tohto predaja. Podmienkou účinnosti zmluvy o predaji mimo dražbu je udelenie schválenie súhlasu súdu a veriteľského výboru, prelomenie tejto

¹¹³ Podľa zákona č. 26/2000 Sb., o verejných dražbách.

¹¹⁴ Komentár k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). In *ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06].

¹¹⁵ ŠEVČÍK, D. ŠEBESTA J. Majetková podstata, In *Bulletin advokacie*, 2012. <http://www.bulletin-advokacie.cz/majetkova-podstata>. [cit. 2013-06-10].

podmienky je možné len v prípade vecí bezprostredne ohrozených skazou alebo znehodnotením.

V závere procesu speňaženia majetkovej podstaty podáva insolvenčný správca konečnú správu spojenú s vyúčtovaním jeho odmeny a výdajov a nákladov insolvenčného konania a to aj v prípade, že nie sú ukončené incidenčné spory, ktorých výsledok nemôže podstatne ovplyvniť záver správy príp. že nedošlo k speňaženiu celej majetkovej podstaty, pokiaľ z nej nespeňažený majetok môže byť vyňatý.

Správa predstavuje sumár celkového doterajšieho priebehu insolvenčného konania a obsahuje súpis všetkých pohľadávok, prehľad výdajov spojených so správou majetkovej podstaty, príjmy zo speňaženia majetkovej podstaty¹¹⁶, prehľad nespeňaženého majetku, údaje o čiastočnom rozvrhu a prehľad poskytnutého plnenia zaisteným veriteľom. Nakoniec správca stručne vylíči jednanie a kroky významné pre insolvenčné konanie podľa svojho uváženia za účelom maximálnej informovanosti súdu o priebehu konania. Súd správu preskúma, zverejní ju v insolvenčnom registri a vyrozumie účastníkov jednanie o možnosti podávania námietok. V prípade, že budú podané námietky, súd nariadi jednanie, kde sa námietky prejednávajú a podľa konkrétnych okolností správu schváli, nariadi jej doplnenie či zmenu alebo ju odmietne schváliť. Ak schváleniu konečnej správy nič nebráni, súd tak učiní formou uznesenia, proti ktorému nie je možné podať odvolanie, v nadväznosti na jej schválenie vyhotoví správca návrh rozvrhového uznesenia. V návrhu rozvrhového uznesenia vymenuje veriteľov a navrhne čiastku k ich uspokojeniu v rozvrhu, tento návrh bude vecne preskúmaný súdom, ktorý na jeho základe vydá rozvrhové uznesenie, kde uvedenie upokojuvaných veriteľov, výšku ich zistenej pohľadávky a výšku čiastky k rozvrhu, pričom veritelia zahrnutý do rozvrhu budú uspokojovaní pomerne podľa výšky svojich pohľadávok, tak ako boli zistené. Na základe rozvrhového uznesenia insolvenčný správca rozvrhne veriteľom určené čiastky čím dôjde k splneniu rozvrhového uznesenia a následne o tom informuje súd.

5.3 Realizácia oddĺženia plnením splátkového kalendára

Spôsob riešenia úpadku poskytovaním pravidelného plnenia veriteľom zo strany dlžníka je v českej právnej úprave novým inštitútom čo sa týka legislatívneho

¹¹⁶ Do týchto príjmov sa uvádza aj záloha na náklady insolvenčného konania.

zakotvenia a tým pádom aj praktických skúseností. Je preto prirodzené, že zákonodarca hľadal čo najviac inšpiráciu najmä v zahraničných právnych úpravách, kde nakoniec zvolil poňatie inštitútu hlavne po vzore nemeckej úpravy¹¹⁷.

Z hľadiska veriteľov pôjde pri tejto forme oddlženia o postupné uspokojovanie aspoň časti ich pohľadávok v dlhšom časovom horizonte piatich rokov a pohľadu dlžníka dôjde k strate časti jeho príjmov na úkor splácania záväzkov v tomto období s možnosťou následného úplného zbavenia sa dlhov.

Dlžníkovi sa teda rozhodne nedostane výhody vo forme rýchleho vyriešenia jeho bankrotu, i keď zákon logicky pripúšťa možnosť splnenia oddlženia kedykoľvek skôr za podmienky úplného uspokojenia veriteľov, ktorí prihlásili svoje pohľadávky, k čomu môže dôjsť kedykoľvek v priebehu konania. Na druhej strane má dlžník od schválenia oddlženia touto formou dispozičné oprávnenia k svojmu majetku, s výnimkou majetku určeného pre zaistenie, a tiež k svojim príjmom. Samozrejme dlžník nemôže s príjmom nakladať ľubovoľne, ale podľa určenia súdu v rozhodnutí, kde schváli oddlženie plnenie splátkovým kalendárom.

Ani v tomto prípade sa však dlžník nevyhne menším aspektom konkurzu, keď obdobným spôsobom dôjde k speňaženiu majetku pre účely uspokojenia zaistených veriteľov, tento majetok speňaží insolvenčný správca po schválení oddlženia a po zistení pravosti, výšky a poradia zaistených pohľadávok.

Samotný priebeh tejto formy oddlženia spočíva v tom, že platca mzdy alebo poskytovateľ iného príjmu dlžníka poukazuje v prospech insolvenčného správcu určitú čiastku z príjmu dlžníka, ktorá odpovedá maximálnej výšky zrážky pri uspokojení prednostnej pohľadávky výkonom rozhodnutia alebo exekúciou. Pri súbehu viacerých príjmov a ich premenlivosti by súd mal každý príjem upravovať zvlášť za podmienky zachovania rovnakej výšky finančných prostriedkov pre dlžníka akoby mal len jeden príjem¹¹⁸.

Súd teda v rozhodnutí prikáže platcovi dlžníkových príjmov poukazovať ich

¹¹⁷ Vid'. Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona. Dostupné z www: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557> [cit. 2013-05-05].

¹¹⁸ Pri súbehu príjmov môže nastať zaujímavá situácia, keď súd môže, s ohľadom na dĺžku trvania oddlženia, prikázať všetkým poskytovateľom príjmov uhradiť tieto príjmy na účet insolvenčného správcu, ktorý z nich následne odpočíta nepostihnuteľné minimum a toto minimum nakoniec poukáže v prospech dlžníka – Vid'. Prezentácia JUDr. Lenky Vidovičovej, advokátky a insolvenčnej správkyni. K problematike výše zrážek z príjmu dlžníka pri oddlužení prováděného splátkovým kalendářem. Dostupné z www: <http://www.asis.cz/create_file.php?id=299%E2%80%8E> [cit. 2013-06-08].

časť v prospech konkrétnemu insolvenčnému správcovi a taktiež určí termín prvej splátky. Správca si z obnosu odpočíta zálohu na svoju odmenu a na náhradu hotových výdajov, zvlášť odpočíta niektoré špecifické pohľadávky, ktoré tiež poukáže príslušnému príjemcovi¹¹⁹ a nakoniec zostatok rozdelí medzi veriteľov vo výške určenej podľa pomeru ich prihlásených pohľadávok. V prípade, že dôjde k incidenčnému sporu vo veci poprenia či čiastočného poprenia pohľadávok, správca deponuje konkrétnu čiastku určenú pre uspokojenie tejto pohľadávky a podľa výsledku ju buďto poukáže veriteľovi, o ktorého pohľadávku sa v spore jednalo, alebo ju rozdelí medzi ostatných veriteľov v pomere podľa splátkového kalendára. Je nutné dodať, že z mesačných splátok sa uspokojujú len nezaistení veritelia, zaistení sa uspokojujú len z výťažku zo speňaženia.

Možný úspech oddĺženia touto formou leží primárne na dlžníkovi, ktorý si musí plniť zákonom stanovené povinnosti. Insolvenčný zákon stanoví v § 412 odst. 1 niekoľko podmienok, ktoré musí dlžník v celom priebehu oddĺženia dodržiavať.

Na prvom mieste uvádza podmienky, ktorých plnenie zaistí aktíva pre uspokojovanie veriteľov teda v prvom rade zaistiť si pravidelný príjem vlastnou aktivitou¹²⁰ (t.j. napr. riadnym zamestnaním a nie napr. pravidelnými darmi), v prípade, že je dlžník nezamestnaný má povinnosť aktívne usilovať o získanie príjmov a nesmie odmietat' splniteľnú možnosť zaobstarať si príjem. Druhá zákonom vymenovaná podmienka sa týka naloženia s mimoriadne nadobudnutými hodnotami, keď dlžník musí dedičstvo, dar či iný mimoriadny príjem speňažiť a uhradiť insolvenčnému správcovi mimoriadne splátky pre účely uspokojenia veriteľov. S touto podmienkou sa viaže aj zákonná konštrukcia neplatnosti právneho úkonu, ktorým by dlžník odmietol dedičstvo či dar alebo ktorým by došlo k vysporiadaniu dedičstva tak, že by dlžník obdržal menej, než by činil jeho dedičský podiel.

Druhá skupina povinností sú administratívne úlohy dlžníka, ktoré uľahčujú prácu súdu a insolvenčného správcu a zároveň dokladujú, že dlžník nemá k priebehu veci benevolentný prístup. Pôjde o povinnosť informovať súd, správcu a veriteľský výbor o zmene bydliska, sídla a zamestnania a povinnosť podávať 2krát ročne (k 15.1.

¹¹⁹ Typicky pôjde napr. o pohľadávku na výživnom.

¹²⁰ Dlžník však ani po schválení oddĺženia nesmie podnikat', keďže tento inštitút je určený pre nepodnikateľov – Vid'. KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 952. ISBN 978-80-7400-320-2.

a k 15.7. príslušného kalendárneho roku) týmto subjektom správu o príjmoch za uplynulého pol roka.

Tretia skupina sú povinnosti, ktorých neplnenie by odporovalo poctivému zámeru dlžníka. Jedná sa hlavne o povinnosť odhaliť všetky svoje príjmy a umožniť súdu, insolvenčnému správcovi a veriteľskému výboru nahliadnutie do svojich daňových priznaní v priebehu doby oddĺženia. Ďalej povinnosť neposkytovať nikomu z veriteľov žiadne zvláštne výhody, čo by priamo porušovalo zásady insolvenčného práva a prirodzená povinnosť predchádzať ďalšiemu zadĺžovaniu sa v podobe prijímania nových záväzkov, ktoré by dlžník nemohol riadne a včas splniť.

Dikcia zákona môže vyvolať dojem taxatívneho výpočtu povinností, ale jedná sa len o základné povinnosti typické pre priebeh tejto formy oddĺženia, ktoré možno rozšíriť o ďalšie, napr. neporušovať právne predpisy vo všeobecnosti, a nazdávať tak príčinu ku spochybneniu svojej schopnosti splniť podmienky schváleného oddĺženia¹²¹.

Dohľad nad činnosťou dlžníka a teda aj nad kontrolou dodržiavania vyššie uvedených podmienok je zverený do pôsobnosti insolvenčnému správcovi, ktorý má informačnú povinnosť voči súdu a veriteľskému výboru.

5.4 Realizácia oddĺženia kombinovanou formou

Insolvenčný zákon podľa § 398 odst. 1 pomerne jasne predpokladá, že oddĺženie sa vykoná len jedným zákonom stanoveným spôsobom. Avšak podmienka voľby medzi speňažením majetkovej podstaty alebo plnením splátkového kalendára bola už v prvom roku existencie oddĺženia prelomená súdnou praxou, keď Krajský súd v Brne vydal uznesenie, v ktorom výslovne vo výrokovej časti uviedol, že schvaľuje oddĺženie plnením splátkového kalendára a súčasným speňažením majetkovej podstaty¹²².

V odôvodnení sa súd oprel o argument, že kombinácia foriem oddĺženia neprekáča účelu inštitútu oddĺženia, a aj tým, že bol daný súhlas dlžníka s takýmto priebehom oddĺženia a jeho iniciatívou v tejto veci. Súd pokladal za podstatné, že *pôjde o riešenie, ktoré dlžníkovi ponúka možnosť vybrať pri zachovaní práv veriteľov z úpadkovej situácie lepšie než pri prehlásení konkurzu na jeho majetok*, čím tiež veľmi

¹²¹ Komentár k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). In *ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06].

¹²² Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 21.1.2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B-14.

názorne a trefne ilustroval prelínanie sociálnej a ekonomickej zložky inštitútu oddlženia.

5.5 Spoločné oddlženie manželov

Spoločné oddlženie manželov je špecifický inštitút, s ktorým zákon vôbec nepočíta a ktorý do života uviedla až súdna prax. Vzhľadom na existenciu spoločného imania manželov a na jeho automatický vznik okamihom uzatvorenia manželstva je takýto prístup zákonodarcu značne prekvapivý a vnáša do postavenia dlžníka a procesu riešenia jeho úpadku značnú mieru neistoty. Predstava, že v rámci jednej domácnosti by došlo k úpadku jedného manžela a druhého nie, nie je nereálna, ale takéto prípady rozhodne neprevažujú nad bankrotom obidvoch manželov.

Špecifické sú aj vzájomné vzťahy medzi veriteľmi a dlžníkom. Kým prehlásením konkurzu zanikne spoločné imanie manželov, v prípade oddlženia nie len, že zanikne a ani nedôjde k jeho vysporiadaniu, ale „vstúpi“ medzi veriteľov a dlžníka ako prostriedok, z ktorého si veritelia môžu uspokojiť svoje pohľadávky. Môže tak dôjsť k depersonifikácii konania na strane dlžníka, keďže dôjde k oddlženiu spoločného imania manželov¹²³.

Hneď s prvým problémom, s ktorým sú insolventný manželia konfrontovaní je nemožnosť podať spoločný návrh na povolenie oddlženia. Zákon iba požaduje súhlas manžela s návrhom na povolenie oddlženia. Ak podá návrh len jeden z manželov, bude podľa jasnej dikcie zákon považovaný, v prípade rozhodnutia o úpadku, za úpadcu jedine on. V prípade, že obaja manželia podajú dva samostatné návrhy, dochádza podľa zákona k zahájeniu dvoch nezávislých insolvenčných konaní. Druhým procesným problémom môže byť aj skutočnosť, že jeden z manželov nemusí spĺňať predpoklady pre možnosť oddlženia.

Súdna prax sa stavia k prípadom insolventie manželov tromi spôsobmi: oddeleným oddlžením manželov, spoločným oddlžením manželov a čiastočne spoločným oddlžením manželov¹²⁴.

Prelomovým súdnym rozhodnutím v tejto problematike bolo uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 15.12.2009 sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH

¹²³ Vid'. PACHL, T. Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolventci. *In Konkursní noviny*. 2007, č. 14-15, s. 6 .

¹²⁴ Vid'. ŘEHÁČEK, O. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *In Bulletin advokacie*. 2011, č. 7-8, s. 42.

669/2009-A-21, ktoré vnieslo spoločné oddĺženie manželov do súdnej praxe.

Toto uznesenie sa zaoberalo odvolaním dlžníčky, ktorej návrh na povolenie oddĺženia bol zamietnutý pre nesplnenie ekonomického kritéria, pričom manžel dlžníčky tiež podal tiež návrh na oddĺženie a tomuto návrhu bolo vyhovené. Odvolanie dlžníčky sa opieralo o jej domnienku, že insolvenčné návrhy (jej a manželov) by mali byť prejednané spoločne a taktiež, že súd by mal prihliadnuť k súčtu majetku a dlhov obidvoch manželov. Súd tomuto odvolaniu vyhovel a zároveň formuloval dôvody v prospech riešenia oddĺženia manželov spoločne. Okrem iného vychádzal zo skutočnosti, že majetok v spoločnom imaní náleží do majetkovej podstaty podľa § 205 InsZ a v tomto kontexte sa zároveň zamýšľal nad eventualitou, keď by časť takéhoto majetku mala prejsť režimom oddĺženia a ďalšia časť výkonom rozhodnutia či exekúciou, ktorú označil za neprípustnú a v rozpore so zásadou spravodlivosti insolvenčného konania. V odôvodnení došiel k názoru, že je žiaduce spojiť insolvenčné konania tak, aby spoločné imanie manželov sa ocitlo v jednej majetkovej podstate. Spojenie obidvoch konaní, namiesto existencie dvoch paralelných, tiež označil za skutočnosť, ktorou sa zachová záujem veriteľov na hospodárnom a čo najvyššom uspokojení.

Bohužiaľ vyššie uvedený prístup nie je jednotne prijímaný všetkými súdmi, jednoznačným vyriešením týchto problémov s manželmi v úpadku a zároveň akútna potreba zmeny insolvenčného zákona je ošetrovanie spoločného oddĺženia manželov v zákone, tak aby boli v prípade insolvenčného konania považovaní, v prípade ich spoločného súhlasu, za jedného úpadcu čo by bolo aj v súlade s poňatím spoločného imania manželov v českom právnom poriadku.

5.6 Zrušenie oddĺženia

Ku zrušeniu schváleného oddĺženia môže dôjsť kedykoľvek v jeho priebehu, čím zo zákona dôjde aj k (pre dlžníka neblahému) dôsledku preklopenia insolvenčného konania do roviny konkurzu.

Tým, že premenou oddĺženia na konkurz dostáva insolvenčné konanie nový rozmer a zásadne sa dotkne všetkých subjektov, zákon stanoví, že k tejto skutočnosti môže dôjsť až nariadenom jednaní, na ktoré budú predvolaní, dlžník, insolvenčný správca a veriteľský výbor. V prípade, že návrh na zrušenie oddĺženia podal veriteľ, súd

predvolá aj tohto účastníka. Týmto subjektom je zároveň priznané aj právo podať voči rozhodnutiu vo veci zrušenia oddĺženia.

Ku zrušeniu oddĺženia môže dôjsť len zo dôvodov stanovených § 418 odst. 1 InsZ, pričom to či k týmto skutočnostiam dôjde závisí primárne od dlžníka samotného. Snáď v praxi najmenej častých dôvod zrušenia oddĺženia bude vlastná úpadcova iniciatíva predčasne ukončiť oddĺženie. Aj keď idea dobrovoľného konkurzu je menej predstaviteľná, úprava na túto možnosť pamätá a tak ako má dlžník možnosť sa o oddĺženie uchádzať, tak má aj možnosť ho zrušiť. Z dikcie zákona tiež plynie, že dlžník nemusí svoj návrh nijako odôvodňovať.

Častejšie sú zostávajúce 3 dôvody, ktoré tiež má dlžník možnosť ovplyvniť. Dlžníkovi nesmie priebehu schváleného oddĺženia vzniknúť peňažitý záväzok, ktorý by bol viac ako 30 dní po lehote splatnosti a ktorý si privodil sám svojim zavineným jednaním. Ako nevyvrátiteľná domnienka zavinenia je zákonom stanovené nariadenie výkonu rozhodnutia alebo exekúcie k vymáhaniu tohto záväzku. Zákon vcelku logicky postavil úpravu do tejto podoby, keďže cieľom oddĺženia je svojich záväzkov sa zbavovať a rozhodne nie produkovať nové. Tým sa prakticky ukáže, že oddĺženie nemá v prípade konkrétneho dlžníka valný zmysel a súd aj bez návrhu oddĺženie zruší.

Ďalším dôvodom je neplnenie podstatných povinností podľa schváleného spôsobu oddĺženia. Termín podstatný však ďalej nie je širšie vymedzený, vo vzťahu k oddĺženiu plnením splátkového kalendára sa jednotlivé povinnosti dajú odvodiť z § 412 InsZ, ale ani tu nie sú bližšie členené podľa kritéria „podstatnosti“. Dá sa predpokladať, že súd by nezrušil oddĺženie len z dôvodu, že dlžník nepredložil stav svojich príjmov za posledný polrok presne k 15. januáru príslušného roka a naopak zvýhodňovanie určitého veriteľa by k zrušeniu pravdepodobne príčinu zadalo. Zváženie konkrétnych okolností je teda ponechané na konkrétnom sudcovi a znovu môže súd ku zrušeniu pristúpiť aj bez návrhu.

Posledný zo 4 dôvodov sa týka výlučne prípadov, keď bolo oddĺženie schválené plnením splátkového kalendára, jedná sa zrušenie oddĺženia ak sa ukáže, že nebude možné splniť podstatnú časť splátkového kalendára. Opäť zákon neuvádza bližšie vymedzenie tohto pojmu a ponechá toto na úvahu sudcu, ktorý v rámci posudzovania prípadu vezme do úvahy nielen očakávané pravidelné aj nepravidelné plnenia a opätovne môže súd vo zrušení rozhodnúť aj bez návrhu.

5.7 Splnenie oddĺzenia

V prípade, že v priebehu insolvenčného konania nedošlo k zrušeniu oddĺzenia a v prípade, že došlo k riadnej realizácii jedného zo spôsobov oddĺzenia, insolvenčný deklaruje túto skutočnosť svojím uznesením o splnení oddĺzenia, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Týmto rozhodnutím sa zároveň končí insolvenčné konanie.

Insolvenčný súd zistí splnenie oddĺzenia zo správ podávaných insolvenčným správcom, pričom skutočnosti, ktoré osvedčujú splnenie oddĺzenia sa líšia v závislosti na spôsobe jeho realizácie.

Faktický koniec oddĺzenia v prípade speňaženia majetkovej podstaty nastáva v situácii, keď *insolvenčný správca speňažil majetok, ktorý tvoril majetkovú podstatu a ktorý speňažitelný bol, zostavil konečnú správu, tá bola schválená a súd na jej základe vydal rozvrhové uznesenie, ktoré bolo následne splnené*¹²⁵.

Oddĺzenie plnením splátkového kalendára sa môže pokladať za splnené až po uplynutí lehoty 5 rokov, v priebehu ktorej bol dlžník povinný uhrádzať nezaisteným veriteľom časť svojich dosiahnutých príjmov. Prelomenie tejto podmienky je logicky možné len v prípade, že dlžník dostojí svojím záväzkom voči nezaisteným veriteľom v plnej výške. Týmto okamihom bude oddĺzenie taktiež považované za splnené.

V súvislosti s ukončením konania vyvstáva aj potreba ukončiť pôsobenie insolvenčného správcu, ktorého činnosť je zo zákona naviazaná na úkony v priebehu insolvenčného konania a teda ktorého výkon funkcie už ďalej nebude potrebný. Súd preto vo svojom uznesení zbaví správcu funkcie a tiež dôjde ku konečnému vysporiadaniu sa so správcom vo veci jeho odmeny a nákladov.

Samotné splnenie oddĺzenia nezakladá oslobodenie dlžníka od platenia pohľadávok v rozsahu, v ktorom dosiaľ neboli uspokojené.

5.8 Oslobodenie od dlhov

Oslobodenie dlžníka od platenia pohľadávok v rozsahu, v ktorom dosiaľ neboli uspokojené¹²⁶ je prirodzenou snahou a hlavným cieľom úpadcu, ktorý prešiel úspešne sanačným spôsobom riešenia svojej insolvenčnej situácie. Oslobodenie od dlhov môže dlžníkovi priznať len súd a len na návrh dlžníka. V prípade, že dlžník podá takýto návrh, súd ho

¹²⁵ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 954. ISBN 978-80-7400-320-2.

¹²⁶ V texte tejto práce tiež oslobodenie od dlhov príp. oslobodenie.

predvolá na vypočutie a v prípade, že dôjde k záveru, že dlžník splnil riadne a včas všetky povinnosti v nadväznosti na spôsob oddlženia, vydá rozhodnutie o oslobodení od dlhov. Keďže insolvenčné konanie sa skončilo vzatím na vedomie splnenia oddlženia, nepôjde už o jeho súčasť ale len o akési dodatkové úkony¹²⁷, i keď z pohľadu dlžníka mimoriadne dôležité.

Oslobodenie po prebehnutom konaní umožní bývalému úpadcovi nové plnohodnotné začlenenie sa do ekonomického života a to aj z dôvodu rozsahu takého oddlženia, ktoré sa aplikuje takmer na všetky pohľadávky za dlžníkom a to aj vrátane tých, ku ktorým sa v priebehu insolvenčného konania neprihliadlo, alebo ktoré neboli prihlásené.

Nový štart bez dlhov nie je zapovedaný ani dlžníkovi, ktorý nesplatil aspoň 30% pohľadávok nezaistených veriteľov prípadne najnižšiu hodnotu, no ktorej sa s týmito veriteľmi dohodol. Súd prizná oslobodenie od dlhov ak budú kumulatívne splnené 2 kritériá: prvým kritériom je, že k minimálnemu uspokojeniu nedošlo kvôli objektívnym dôvodom, ktoré dlžník nemohol predvídať, pričom musí splniť podmienku minimálnej obozretnosti (napr. strata príjmov pri náhlej nemoci), druhým kritériom je, že ani pri riešení konkurzu by nezaistení veritelia nedosiahli na vyššie plnenie zo strany dlžníka, než ako boli uspokojení pri dosiaľ prebehnutom konaní.

Už jazykové poňatie oslobodenia od platenia pohľadávok naznačuje, že týmto rozhodnutím súdu nedôjde k samotnému zániku týchto pohľadávok, ale len k strate možnosti veriteľa si ich vynútiť u autoritatívneho orgánu, teda stanú sa z nich naturálne obligácie. Teda ak sa dlžník (veľmi nepravdepodobne) rozhodne pokračovať vo svojom plnení voči veriteľom, nedôjde z ich strany k bezdôvodnému obohateniu.

Osoby s regresným nárokom voči dlžníkovi (napr. jeho ručiteľia) postaví zákon do nevýhodného postavenia, jednak sa dlžníkovu oslobodenie od dlhov vzťahne i na nich a teda nebudú si môcť svoj nárok voči úpadcovi uplatniť, avšak na druhej strane tieto osoby budú mať aj naďalej povinnosť uhradiť pohľadávky, ktoré súd od platenia oslobodí dlžníkovým veriteľom¹²⁸.

Oslobodenie od dlhov sa nevzťahuje paušálne na všetky záväzky dlžníka.

¹²⁷ V rámci súdnej praxe existujú ale prípady, kde čo sa týka chronologického postupu, bolo konštatované splnenie a priznané oslobodenie v jednom uznesení. Vid' napr. Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 26. 5. 2009 sp. zn. KSBK 39 INS 394/2008-B-39 alebo Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 9.9.2010 sp. zn. MSPH 99 INS 163/2008-B-52.

¹²⁸ Vid' Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, [R 63/2011 civ.].

Cieľom oslobodenia je zbaviť dlžníka dlhov, ktoré si privodil v súlade s právom, príp. neúmyselnou protiprávnou činnosťou, preto povinnosť dostať svojim záväzkom, *ktoré dlžník nezaplatil v rámci oddĺženia sa nevťahuje na sankcie za úmyselné jednanie dlžníka, postihnuté v rámci trestného konania (peňažitý trest) alebo konania civilného (povinnosť hradiť náhradu škody za úmyselné porušenie právnej povinnosti uloženej pravomocným súdnym rozhodnutím)*¹²⁹. V tomto prípade sa dlžník dovoľávať oslobodenia nemôže.

Oslobodenie od dlhov nie je nezvratné, i po deklaratórnom rozhodnutí o splnení oddĺženia a konštitutívnom rozhodnutí o oslobodení od dlhov je možné v 3-ročnej lehote od pravomocného rozhodnutia insolvenčného súdu túto výhodu stratiť. Je to nepochybne ďalší zámer zákonodarcu ustrážiť oddĺženie ako inštitút pre poctivého úpadcu v čo možno najdlhšom časovom horizonte. Okrem toho je tiež nesporne účelom tohto rozhodnutia súdu tiež obnoviť možnosť veriteľov domáhať sa v súdnom či inom konaní opäť priamo na dlžníkovi zaplataenia neuhradenej časti pohľadávky¹³⁰.

Stratiť výhodu oslobodenia môže dlžník dvomi spôsobmi: na návrh veriteľov alebo „automaticky“ na základe zákona.

V prvom prípade zákon priznáva právo dotknutým veriteľom obrátiť sa na insolvenčný súd s návrhom na odňatie oslobodenia v dvoch prípadoch a síce buďto, že vyšlo najavo, že ku schváleniu oddĺženia či priznaniu oslobodenia viedlo súd dlžníkovo podvodné jednanie alebo, že dlžník zvýhodnil niektorého veriteľa (a teda bola porušená zásada rovnosti veriteľov v insolvenčnom konaní). Súd sa návrhom ale nebude zaoberať v prípade, že veriteľ mohol toto podanie urobiť pred kladným rozhodnutím o oslobodení.

Automaticky stratí dlžník výhodu oslobodenia v prípade, že v zákonom stanovenom období bude pravomocne odsúdený za trestný čin, *ktorým podstatne ovplyvnil schválenie či prevedenie oddĺženia alebo priznanie oslobodenia, prípadne, ktorým inak poškodil veriteľov*¹³¹. Predpokladom pre stratenie oslobodenia je tiež úmysel pri spáchaní trestného činu, trestný čin z nedbalosti podľa zákona odňatie oslobodenia nespôsobí. Zákon síce výslovne nepožaduje, aby insolvenčný súd vydal

¹²⁹ Komentár k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenční zákon). In *ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06].

¹³⁰ Vid'. Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*. Dostupné z [www: http://www.kn.cz/clanek/ctenari-se-ptaji-my-odpovidame-1](http://www.kn.cz/clanek/ctenari-se-ptaji-my-odpovidame-1). [cit. 2013-06-06].

¹³¹ Vid'. § 417 odst. 2 InsZ.

v tejto veci rozhodnutie, avšak potom, čo táto právna skutočnosť nastane, je na súde, aby ju autoritatívne deklaroval¹³². Súd sa potom týmto prípadom musí zaoberať aj bez návrhu.

Obidva prípady straty oslobodenia sú vo svojej podstate trestom pre nepoctivého dlžníka, avšak zákon pamätá aj na „nepoctivých“ veriteľov: v prípade, že na dlžníkových podvodných jednaniach mali účasť aj jeho veritelia, prípadne si nechávali priznávať nedovolené výhody, zákon im odníme právo znovu uplatniť svoje pohľadávky voči dlžníkovi.

V prípade márneho uplynutia lehoty alebo v prípade, že nedôjde k pravomocnému odsúdeniu za zákonom stanovený trestný čin, je dlžníkovo oslobodenie od zvyšku dlhov definitívne.

5.9 Incidenčné spory

Incidenčný spor je súdny spor, ktorý je vyvolaný insolvenčným konaním a v rámci tohto konania je aj vedený. Zahajuje sa na základe incidenčnej žaloby a prejedná ho insolvenčný súd, pričom podporne sa využijú ustanovenia občianskeho súdneho poriadku. V záujme rešpektu k zásade rýchlosti, môže predseda insolvenčného súdu prikázať taký spor inému sudcovi než ktorý vedie samotné konanie, ak by to mohlo predísť prietiahom v konaní.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, ktorá upravovala takéto spory mimoriadne povrchno, bez toho, aby tieto spory bližšie špecifikovala¹³³, nový zákon podáva v ust. § 159 taxatívny výpočet sporov, ktoré sú a majú byť prejednané ako incidenčné. Zákon správne uvádza na prvom mieste čo do dôležitosti aj početnosti prípadov spory o pravosť, výšku alebo poradie prihlásených pohľadávok, ďalšími dôležitými a častými incidenčnými spormi sú spory o vylúčenie veci, práva, pohľadávky či inej majetkovej hodnoty z majetkovej podstaty alebo vydanie výťažku speňaženia ak insolvenčný súd v prvom stupni takúto žalobu zamietol, konanie v jej zastavil, alebo ju odmietol. Ďalej pôjde o spory o vysporiadanie spoločného imania dlžníka a jeho manžela, spory z odporovacej žaloby, spory o náhradu škody na majetkovej podstate, ktorá vznikla z dôvodu porušenia povinnosti insolvenčným

¹³² Vid'. KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)* : komentář. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. s. 970. ISBN 978-80-7400-320-2.

¹³³ ZKV dokonca pojem „incidenčný spor“ vôbec nepoužíval.

správcom a ďalšie spory, ktoré zákon označí ako incidenčné.

Tieto ďalšie spory nájdeme roztrúsene v tele zákona a podľa poradia to sú spory o žalobe, kde prihlásený veriteľ tvrdí, že jeho pohľadávka v rámci insolvenčného konania zostala neuspokojená a ani nezanikla inak (§ 186 InsZ); spory o neplatnosti právnych úkonov podľa § 231 InsZ; spory o platnosti zmlúv, ktorými došlo ku speňaženiu mimo dražbu bez súhlasu súdu a veriteľského výboru podľa § 233 InsZ; spory na základe nesúhlasu veriteľa s výškou alebo charakterom svojej pohľadávky uvedenej v oznámení insolvenčného správcu (§ 373 odst. 6 InsZ) a spory o určení práva veriteľa, ktorý uplatnil námietku nesúhlasu s výškou svojej pohľadávky alebo charakterom pohľadávky uvedenej v oznámení insolvenčného správcu (§ 358 InsZ).

Od samotného insolvenčného konania sa tieto spory aj formou rozhodnutia, keď uznesenie sa vydáva v prípade, že dôjde medzi stranami k zmieru, avšak inak súd vo veci rozhodne rozsudkom, ktorý je záväzný pre všetky procesné subjekty v insolvenčnom konaní.

6. Úpadok v práve USA

Úprava problematiky úpadku sa prirodzene rozvíjala v závislosti na miere vyspelosti trhového hospodárstva, kde logický platí, že čím vyšší počet ekonomicky aktívnych jednotiek je účastných na trhu, tým častejšie dochádza k prirodzenej selekcii týchto entít. Je preto prirodzené, že mnohé prevratné poňatia úpadku našli svoj zrod práve v anglo-americkéj právnej sfére. Účel americkej úpravy insolvenčie bol mimoriadne jasne vystihnutý už v roku 1934 Najvyšším súdom USA a síce, že *dáva čestnému, ale nešťastnému dlžníkovi novú šancu v živote a čistý štít pre budúce úsilie, čomu nebude brániť tlak a odradzovanie z dôvodu predtým existujúcich dlhov*¹³⁴.

6.1 Historický exkurz

Právo USA celkom prirodzene preberalo alebo nachádzalo inšpiráciu v práve svojej materskej krajiny Spojenom kráľovstve. Nie je síce cieľom popísať epochu pred nezávislosťou, avšak práve v tejto dobe vstúpil do platnosti dňa 19. marca 1706 revolučný zákon o úpadku¹³⁵. Po prvý krát priznal úpadcom, ktorý spolupracovali s insolvenčným výborom (*commission of bankruptcy*) možnosť oslobodenia sa od dlhov (*receiving a discharge*) a malý obnos zo svojho majetku pre nový začiatok. Za túto prevratnú zmenu náhľadu si zákon zaistil dôležité miesto v dejinách anglo-amerických úpadkov.¹³⁶

Po získaní nezávislosti bolo na úpravu insolvenčného práva nahliadané ako na mimoriadne dôležitú oblasť, keďže si našla svoje miesto v americkej ústave, kde je Kongresu vyhradené stanovovať jednotné úpadkové právo pre celé územie Spojených štátov¹³⁷. Od prijatia prvého zákona o úpadku v roku 1800, platilo v americkom právnom poriadku niekoľko úprav dlhšie či kratšieho trvania¹³⁸, ktoré postupne formovali insolvenčnú, či už prostredníctvom formovania vzťahov medzi veriteľmi a dlžníkmi, alebo prostredníctvom možnosti podstúpenia dobrovoľného bankrotu.

Skutočne prelomovou normou sa stal zákon o reforme úpadku (*Bankruptcy*

¹³⁴ Vid'. rozhodnutie Najvyššieho súdu USA *Local Loan Co. v. Hunt*, 292 U.S. 234, 244 (1934).

¹³⁵ Originálnym názvom Act of 4 & 5 Anne, c. 17.

¹³⁶ KADENS, Emily. The last bankrupt hanged: Balancing incentives in the development of bankruptcy law. *Duke Law Journal*. 2010, č. 7, s. 1261. Dostupný tiež z www: <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1462&context=dlj> [cit. 2013-05-06].

¹³⁷ Vid'. Čl. 1, oddiel 8, odstavec 4 Ústavy USA.

¹³⁸ Napr. zákon z roku 1800 bol zrušený Kongresom 3 roky po jeho prijatí.

*Reform Act*¹³⁹) s účinnosťou od 1. októbra 1979. Týmto zákonom bol prijatý úpadkový kódex (*Bankruptcy Code*), ktorý úplne nahradil úpravu z roku 1898, a ktorý je kodifikovaný v 11. časti Kódexu práva Spojených štátov amerických (*Title 11 of the Code of Laws of the United States of America*¹⁴⁰). O 4 roky po prijatí zákona vstúpili do účinnosti Federálne pravidlá insolvenčného konania (*Federal Rules of Bankruptcy Procedure*), ktoré vyhlásil Najvyšší súd USA, a ktoré doplnili niektoré procesné ustanovenia.

Zákon prešiel niekoľkými novelami, posledná väčšia zmena bola prevedená v roku 2005 zákonom o predchádzaní zneužitia úpadku a o ochrane spotrebiteľa (*Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act*). V období od 30. 6. 2011 do 30. 6. 2012 evidovali americké súdy 1 267 167 nepodnikateľských insolvenčných návrhov (*non-business bankruptcy filings*) a 44 435 podnikateľských insolvenčných návrhov (*business bankruptcy filings*)¹⁴¹.

Bankruptcy Code¹⁴² je pomerne rozsiahla norma obsahujúca osem kapitol: 1. kapitola obsahuje všeobecné stanovenia, 2. kapitola pojednáva o procesných ustanoveniach, 3. kapitola upravuje postavenie veriteľov a dlžníka a úpravu majetkovej podstaty. Kapitoly 7, 9, 11, 12 a 13 obsahujú ustanovenia o konkrétnych riešení úpadku (v poradí: likvidácia, vyrovnanie dlhov samostatnej správnej jednotky, reorganizácia, vyrovnanie dlhov jednotlivcov prevádzkujúcich rodinné farmy alebo rodinné rybárčenie s pravidelným ročným príjmom a vyrovnanie dlhov jednotlivca s pravidelným ročným príjmom). Konečne, 15. kapitola hovorí o cezhraničných prípadoch insolventie.

6.2 Insolvenčné konanie v USA

Konanie voči fyzickej osobe (*individual*) môže byť vedené na základe kapitoly 7 alebo kapitoly 13¹⁴³, pričom nie je kritériom či takáto osoba podniká alebo nie. Špecifickým prípadom je konanie podľa kapitoly 12 určené, ako je vyššie uvedené, farmárom a rybárom¹⁴⁴, a ktoré bolo vytvorené po vzore konania podľa kapitoly 13.

¹³⁹ Bankruptcy Reform Act of 1978, Pub.L. 95-598, stat. 2549, zo dňa 6. novembra 1978.

¹⁴⁰ Zbierka amerického federálneho práva.

¹⁴¹ Vid'. United States Courts. *Bankruptcy filings continue decline*. Dostupné z [www: http://news.uscourts.gov/bankruptcy-filings-continue-decline](http://news.uscourts.gov/bankruptcy-filings-continue-decline) [cit. 2013-05-06].

¹⁴² Dostupný tiež z [www: http://uscode.house.gov/download/pls/Title_11.txt](http://uscode.house.gov/download/pls/Title_11.txt) [cit. 2013-05-06].

¹⁴³ V právnej reči sú potom takéto konania označované ako „*Chapter 7 case*“ resp. „*Chapter 13 case*“.

¹⁴⁴ Definícia týchto pojmov je obsiahnutá v 11 USC § 101 (18) resp. § 101 (19A).

Rozlišujeme konania započaté na dobrovoľnom alebo nedobrovoľnom základe (*voluntary cases* resp. *involuntary cases*). V obidvoch prípadoch je konanie zahájené podaním návrhu insolvenčnému súdu (*filling with the bankruptcy court of a petition*)¹⁴⁵, pričom nedobrovoľné konanie je možné iba v zákonom stanovených prípadoch a iba v konaniach podľa kapitoly 7 alebo 11¹⁴⁶. Nedobrovoľným konaním sa rozumie stav, keď návrh podáva aspoň jeden veriteľ, v prípade ak má dlžník viac ako dvanásť veriteľov, musí byť návrh podaný aspoň troma. Po podaní návrhu má dlžník 20 dní na podanie námietky – v prípade podania námietky súd nariadi pojednávanie, kde preskúma insolvenčný návrh a námietku a rozhodne o pokračovaní konania, v opačnom prípade pokračuje konanie akoby bolo dobrovoľné.

Jedným insolvenčným návrhom sa môžu domáhať riešenia svojej situácie aj manželia (*joint cases*)¹⁴⁷. Dôvodom pre spoločný návrh manželov býva vyššia efektívnosť konania a zaplatenie jedného súdneho poplatku. V prípade spoločného návrhu nevzniká jedna majetková podstata¹⁴⁸.

Okamihom započatia insolvenčného konania nastáva sa v súlade s § 362 (a) 11 USC prerušujú všetky súdne či správne konania voči dlžníkovi vo veci jeho záväzkov a výkon ich rozhodnutí je zastavený (*automatic stay*). Výnimku z tohto pravidla tvoria niektoré špecifické prípady ako napr. trestné stíhanie týkajúce sa jeho záväzkov, záležitosti vyživovacej povinnosti a pod.

Rovnako, ako aj v českej úprave, je v priebehu celého konania kľúčová funkcia insolvenčného správcu (*trustee in bankruptcy*)¹⁴⁹, ktorého povinnosti sa líšia podľa konkrétneho riešenia úpadku. Všeobecne je jeho povinnosťou spravovať majetkovú podstatu a preskúmanie podaní dlžníka a veriteľov.

Majetkovú podstatu (*bankruptcy estate*) tvorí súhrn celkového majetku dlžníka a to aj majetku, v ktorom má úpadca podiel a ktorý prípadne drží tretia osoba¹⁵⁰. Rozhodným okamihom pre determinovanie podstaty je dátum podania návrhu.

¹⁴⁵ § 301 (a) 11 USC resp. § 303 (a) 11 USC.

¹⁴⁶ Podanie sa činí prostredníctvom formulára. Všetky formuláre pre insolventné konanie v americkej jurisdikcii sú dostupné z www: <http://www.uscourts.gov/FormsAndFees/Forms/BankruptcyForms.aspx> [cit. 2013-05-06].

¹⁴⁷ § 302 11 USC.

¹⁴⁸ Tu je potrebné si uvedomiť rozdielnú úpravu majetkových práv manželov v jurisdikciách common law. Spoločné imanie manželov (*community property*) uznáva len 9 štátov USA.

¹⁴⁹ Pojem je nutné oddeliť od tzv. „U.S. trustees“, úradníkov Ministerstva Spravodlivosti USA, ktorí dozorujú „trustees“.

¹⁵⁰ Môže sa napr. jednať o špecifický inštitút držania majetku prostredníctvom trustu.

Cieľom konania, z pohľadu dlžníka, je oslobodenie od dlhov nesplatených v rámci konania. Závazky spôsobilé k oslobodeniu sa líšia podľa konkrétneho riešenia úpadku. Spoločné všetkým konaniam je, že z oslobodenia sú vyňaté dlhy, ktoré vznikli v dôsledku špecifických situácií napr. daňové záväzky, vyživovacia povinnosť, záväzky, ktoré vznikli v súvislosti s trestnou činnosťou (*nondischargeable debts*)¹⁵¹. Obsahom oslobodenia od dlhov je úplné zrušenie zodpovednosti za záväzky voči veriteľom. Veriteľom sa dokonca po oslobodení zapovedá komunikovať s dlžníkom vo veci jeho dlhov¹⁵².

6.2.1 Konanie podľa kapitoly 7

Konanie podľa kapitoly 7 je v USA najrozšírenejším insolvenčným konaním počtom prípadov trojnásobne prevyšujúcim konanie podľa kapitoly 13. Jedná sa o tzv. likvidačné konanie (*liquidation*) a je vhodné predovšetkým pre dlžníkov s malými príjmami, ktorým je tiež určené. Aby sa úpadca kvalifikoval pre tento spôsob konania, nesmie jeho príjem presiahnuť hodnotu mediánu v príslušnom štáte. Ak toto kritérium nebude splnené, musí podstúpiť tzv. test finančných prostriedkov (*means test*). Tu sa postupuje sa podľa zložitejších výpočtov, kde sa od súčtu príjmov domácnosti odpočítavajú položky nutné pre základný chod domácnosti, ktoré zahŕňujú výdaje na obživu, bývanie, zdravotnú starostlivosť a pod. V rámci testovania môže byť povolená výška týchto čiastkových zložky geograficky špecifikovaná¹⁵³. Táto klasifikácia má predchádzať situáciám, aby úpadok „majetnejších“ dlžníkov bol riešený v rámci kapitoly 7.

K insolvenčnému návrhu musí úpadca doložiť všetky údaje potrebné pre insolvenčné konanie t.j. hlavne dokumenty dokladajúce jeho finančnú situáciu¹⁵⁴, doklad o tom, že absolvoval finančné poradenstvo (*credit counseling*) a zaplatil súdny

¹⁵¹ § 523 11 USC.

¹⁵² Vid' Spojené štáty americké. Administrative Office of the United States Courts. *Bankruptcy Basics : A Publication of the Bankruptcy Judges Division*. 2007. s. 73 Dostupné tiež z [www: http://www.uscourts.gov/Viewer.aspx?doc=/uscourts/FederalCourts/BankruptcyResources/bankbasics2011.pdf](http://www.uscourts.gov/Viewer.aspx?doc=/uscourts/FederalCourts/BankruptcyResources/bankbasics2011.pdf) [cit. 2013-05-06].

¹⁵³ Bližšie informácie o teste finančných prostriedkov vid'. informácie Ministerstva Spravodlivosti USA, Dostupné tiež z [www: http://www.justice.gov/ust/eo/bapcpa/20130501/meanstesting.htm](http://www.justice.gov/ust/eo/bapcpa/20130501/meanstesting.htm) [cit. 2013-05-06].

¹⁵⁴ Jedná sa napr. o zoznam dlžníkových aktív a pasív, aktuálny rozpis príjmov a výdajov, údaj o počte dlžníkov a výške a splatnosti ich pohľadávok apod.

poplatok¹⁵⁵.

Po zahájení konania je ustanovený správca, ktorého úlohou je v likvidačnom konaní je likvidácia majetkovej podstaty a distribúcia výťažku pomerne medzi veriteľov.

Najväčšou výhodou v konaní podľa kapitoly 7 je jeho značná rýchlosť. Úpadca môže dosiahnuť oslobodenie v pomerne rýchlom časovom slede a síce už v horizonte 4 mesiacov od začiatku konania. Základnou podmienkou pre oslobodenie je úpadková história dlžníka: ak od okamihu oslobodenia od dlhov podľa kapitoly 7 neprešlo osem rokov, dlžníka nie je možné takto opätovne oslobodiť. Taktiež obsah oslobodenia sa líši od kapitoly 13.

6.2.2 Konanie podľa kapitoly 13

Konanie podľa kapitoly 13 je nastavené pre fyzické osoby¹⁵⁶, pričom je irelevantné či vykonávajú podnikateľskú činnosť alebo nie, s pravidelnými príjmami. Úpadcova situácia môže byť prejednávaná podľa tejto úpravy ak celková hodnota záväzkov nepresiahne určitú hodnotu¹⁵⁷.

Pohľadávky veriteľov sú uspokojované pomocou splátkového kalendára (*repayment plan*), ktorý predkladá dlžník ku schváleniu súdu do 14 dní od podania návrhu. Ak súd splátkový kalendár schváli¹⁵⁸, dlžník v pravidelných intervaloch odovzdáva časť svojho mesačného príjmu insolvenčnému správcovi, ktorého úlohou v tomto type riešenia úpadku je správa týchto splátok t.j. ich prijímanie od dlžníka a následné prerozdelenie medzi jeho veriteľov a, ako aj v ostatných prípadoch, dohľad nad celým konaním.

Úpadca svoje záväzky spláca v priebehu 3 alebo 5 rokov z disponibilného príjmu (*disposable income*)¹⁵⁹.

¹⁵⁵ K 1.6. 2013 bola jeho výška stanovená na 306 USD, poplatok môže byť v závislosti na konkrétnom prípade rozložený na splátky, alebo úplne odpustený.

¹⁵⁶ Sanačné riešenie pre obchodné spoločnosti je určené insolventné konanie podľa kapitoly 11 – reorganizácia.

¹⁵⁷ Podľa ust. § 109 (e) 11 USC sú čiastky stanovené na 250 000 USD pri nezaistených záväzkoch a na 750 000 USD pri zaistených. Avšak tieto hodnoty sú pravidelne prispôbované indexu spotrebiteľských cien. Ku dňu 1. 6. 2013 boli súhrny záväzkov nastvené na 360 475 USD pri nezaistených záväzkoch resp. 1 081 400 USD pri zaistených. Vid'. internetové stránky Súdov Spojených štátov. Dostupné z [www: http://www.uscourts.gov/FederalCourts/Bankruptcy/BankruptcyBasics/Chapter13.aspx](http://www.uscourts.gov/FederalCourts/Bankruptcy/BankruptcyBasics/Chapter13.aspx) [cit. 2013-05-06].

¹⁵⁸ V prípade, že súd neschváli do 30 dní od podania splátkový kalendár, musí úpadca aj napriek tomu začať s mesačnými splátkami.

¹⁵⁹ T.j. z čiastky, ktorá zostane z celého príjmu po odpočítaní nutných výdajov (*necessity*).

Majetkovú podstatu tvorí majetok dlžníka a jeho príjem medzi podaním insolvenčného návrhu a ukončením, zamietnutím alebo premenou konania. Keďže jadrom úpravy kapitoly 13 je splátkový kalendár, dlžník o svoj majetok nepríde a po schválení splátkového kalendára s ním môže naďalej disponovať. Zahnutie príjmu do majetkovej podstaty je základný rozdiel oproti úprave kapitoly 7.

Oslobodenie od dlhov sa neprizná dlžníkovi, ktorý už bol oslobodený v uplynulých 4 rokoch podľa kapitol 7, 11 alebo 12, prípadne v uplynulých 2 rokoch podľa kapitoly 13.

V prípade, že dlžníkove záväzky prekročia prípustnú hranicu podľa § 109 (e) 11 USC, test finančných prostriedkov vylúči možnosť konania podľa kapitoly 7 a dlžník nevykonáva činnosti potrebné pre kapitolu 12, existuje možnosť i pre fyzickú osobu podstúpiť reorganizáciu podľa kapitoly 11.

Záver

Vo všeobecnosti sa dá konštatovať, že reforma insolvenčného práva v Českej republike splnila svoj cieľ a to aj v prípade zavedenia inštitútu oddlženia do právneho poriadku. To, že si oddlženie našlo svoje miesto v živote spoločnosti dokazujú tisíce podaných návrhov na povolenie oddlženia, ktoré rastú skokovým tempom¹⁶⁰.

Oddlženie skutočne znamenalo malú revolúciu v insolvenčnom práve a to pre možnosť priznania oslobodenia od dlhov. Zákonodarca sa celkom prirodzene inšpiroval v zahraničných právnych úpravách, ktoré aplikoval na české podmienky. Veľmi akcentovaným slovným spojením pri prijímaní nového zákona a to aj v súvislosti s oddlžením bolo „moderný trend“. Insolvenčný zákon je skutočne čo do kvality neporovnateľný s zákonom o konkurze a vyrovnaní, ktorý si už žiadal odchod do právnych dejín.

Nová úprava samozrejme nebola bezchybná a v priebehu svojej krátkej existencie doznala niekoľkých zmien a bola tiež ovplyvnená judikatúrou. Otázka je k čomu sa zákonodarca mohol postaviť iným spôsobom. Tu okamžite vyvstane otázka osobnej pôsobnosti zákona a vylúčenie podnikateľov z oddlženia, práve na tento aspekt sa od uverejnenia valila značná časť kritiky alebo prinajmenšom rozpakov. Ostáva dúfať, že zámer zákonodarcu v podobe novely insolvenčného zákona¹⁶¹ umožniť fyzickým osobám (zákon tieto aktívne legitimované osoby označuje ako fyzické osoby, ktoré nemajú dlhy z podnikania) prejsť procesom oddlženia aj za situácie, že majú záväzky z podnikateľskej činnosti dôjde k šťastnému koncu. Návrh novely túto možnosť viaže v kontexte dlhov z podnikania na súhlas veriteľa, o ktorého pohľadávku by sa jednalo, ďalej na skutočnosť, že ide o pohľadávku veriteľa, ktorá zostala neuspokojená po skončení insolvenčného konania, v ktorom insolvenčný súd zrušil konkurz na majetok dlžníka po obdržaní správy insolvenčného správcu o splnení rozvrhového uznesenia a konečne na skutočnosť, že by sa jednalo o pohľadávku zaisteného veriteľa. Zákon výslovne nezmieňuje, že fyzická osoba nemôže byť formálne podnikateľ. Otázka je prečo sa zákonodarca stále silno stavia proti možnosti vzťahovať oddlženie aj na jednotlivca s dlhmi z podnikateľskej činnosti. Stálo by za

¹⁶⁰ Vid'. Príloha tejto práce.

¹⁶¹ Vid' Sněmovní tisk 929/0, část 1/13. Dostupný z [www: http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0](http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0) [cit. 2013-06-15].

úvahu naviazať povolenie oddlženia aspoň na „drobných živnostníkov“ aj bez vyššie uvedených podmienok a umožniť aj im nový štart do ekonomického života.

Vyššie zmienená novela zákona by konečne mohla vyriešiť spoločné oddlženie manželov, keď im pre účely oddlženia prizná postavenie nerozlučných spoločníkov a budú považovaní za jedného dlžníka, čo je tiež jeden zo závažných nedostatkov súčasného znenia zákona.

Predtým než bola zásada „jeden krát a dost“ vyriešená súdnou praxou, bolo tomuto ustanoveniu vyčítaná jeho nejednoznačnosť. Problém bol teda čiastočne vyriešený judikatúrou, avšak stálo by za úvahu zo strany zákonodarcu stanoviť jasný časový interval v zákone, ktorý by oddlženie výslovne pripustil opakovane.

Posledným kritickým bodom by bola neexistencia preventívnych opatrení proti opakovaným problémom dlžníka vo svojom finančnom plánovaní. Hlavne pri hroziacom úpadku by bolo vhodné dlžníkovi povinne prideliť akéhosi finančného poradcu, ktorého hlavnou náplňou činnosti by bolo zvýšenie finančnej gramotnosti dlžníka po vzore USA.

Insolvenčnému zákonu sa aj napriek zmieneným nedostatkom nedá uprieť krok vpred, ktorý v úpadkovom práve spôsobil. Samotná štruktúra a textácia zákona je v prevažnej časti kvalitná a jednotlivé ustanovenia sú vo väčšej miere kvalitné a opodstatnené. Zákon dostatočne pamätá na ochranu dlžníka či už po právnej stránke, keď niektoré procesné požiadavky voči dlžníkovi zmierňuje, alebo po ekonomickej stránke vo forme oddelených spôsobov riešenia úpadku dlžníka a to buď splátkovým kalendárom alebo speňažením majetkovej podstaty, a teda že dlžníka jeho insolvenca „nepripraví“ o majetok aj o príjmy súčasne, čím sa mu poskytne nielen nový štart do života ale aj priaznivejší priebeh samotného úpadku.

Zoznam skratiek

11 USC	11. časť Kódexu práva Spojených štátov amerických (<i>Title 11 of the Code of Laws of the United States of America</i>)
a pod.	a podobne
atď.	a tak ďalej
ČR	Česká republika
InsZ	zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon)
MS ČR	Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky
napr.	napríklad
OZ	zák. č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov
ObchZ	zák. č. 513/1991 Sb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov
OSP	zák. č. 99/1963 Sb., občiansky súdny poriadok, v znení neskorších predpisov
OSP 1950	zák. č. 142/1950 Sb., o konaní v občianskoprávných veciach (občiansky súdny poriadok), v pôvodnom znení k 1.1.1951
OSP 1963	zák. č. 99/1963 Sb., občiansky súdny poriadok, v pôvodnom znení k 1.4.1964
príp.	prípadne
resp.	respektíve
t.j.	to jest
tzv.	takzvaný
USA	Spojené štáty americké
ust.	ustanovenie
ZKV	zák. č. 328/1991 Sb., o konkurze a reštrukturalizácii, v znení k 31.12.2007

Použitá literatura

I. Monografie, učebnice a komentáře:

KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1106 s. ISBN 978-80-7400-320-2

RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4

SCHELLEOVÁ, I. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-842-0

ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha : Linde Praha, 2008, 796 s. ISBN 80-720-1707-1

II. Články a časopisecká literatura:

HAVEL, B. Oddlužení – zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*. 2007, č. 2, s. 50 – 55.

KAVAN, P. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*. 2008, č. 12, s. 434.

KOZÁK, J. Nové úpadkové právo v České republice. *Právní zpravodaj*. 2008, č. 2, s. 3.

KRHUT, R. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 9, s. 42.

PACHL, T. Pár poznámek ke společnému oddlužení manželů v insolvenci. *Konkursní noviny*. 2007, č. 14-15, s. 6.

POHL, T. Nová úprava insolvenčního řízení – I. část. *Obchodní právo*. 2008, č. 3, s. 2 - 31.

POHL, T. Nová úprava insolvenčního řízení – V. část. *Obchodní právo*. 2008, č. 7 – 9, s. 2 – 14.

RICHTER, T. Insolvenční zákon: od vládního návrhu k vyhlášení. *Právní rozhledy*. 2006, č. 21, s. 765.

RICHTER, T. Insolvenční zákon v roce dva: první statistické údaje a jejich prozatímní interpretace. *Jurisprudence*. 2009, č. 6, s. 3.

ŘEHÁČEK, O. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 7-8, s. 42.

TARANDA, P. Osobní bankrot – bude spásou některých dlužníků? *Daňová a hospodářská kartotéka*. 2008, č. 2, s. 23.

ŽÁK, L. Hovoříme se členem komise pro rekonstrukci úpadkového práva. *Konkurzní noviny*. 2003, č. 8, s. 15.

III. Súdne rozhodnutia:

Česko. Nález pléna Ústavného soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. 2. 2009, sp. zn. 29 NSČR 9/2009.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A-59.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 1. 2010, sp. zn. KSPH 37 INS 294/2008, 29 NSČR 1/2008-A-15.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 1. 2010, sp. zn. KSOS 38 INS 805/2009, 29 NSČR 33/2009-A-21.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 4. 2010, sp. zn. KSPH 37 INS 4935/2008, 29 NSČR 30/2009-A-64.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 26. 10. 2010, sp. zn. KSPH 55 INS 5057/2009, 29 NSČR 4/2010-B-22.

Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, [R 63/2011 civ.]

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 3. 2011, sp. zn. KSUL INS 2864/2008, 29 NSČR 11/2009-B-16.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 7. 2011, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 11. 2011, sp. zn. MSPH 96 INS 714/2009, 29 NSČR 36/2009-B-1491.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 7. 2012, sp. zn. KSCB 27 INS 13044/2010, 29 NSČR 22/2012-B-18.

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 26. 9. 2012, sp. zn. KSPL 29 INS 10493/2011, 29 NSČR 46/2012-B-37.

Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 5. 1. 2004, sp. zn. 1 Ko 314/2003.

Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 4. 2008, sp. zn. KSHK 41 INS 128/2008, 1 VSPH 8/2008.

Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 15.12.2009 sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A-21

Uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 4. 11. 2010, sp. zn. KSBR 31 INS 8067/2009, 2 VSOL 383/2010-A-51.

Uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 20. 10. 2011 sp. zn. KSBR 40 INS 6931/2011, 3 VSOL 506/2011-B-34.

Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21. 5. 2012, sp. zn. KSLB 57 2640/2012, 2 VSPH 675/2012-A-16

Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 21. 1. 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B-14.

Uznesenie Krajského súdu v Brne zo dňa 26. 5. 2009 sp. zn. KSBR 39 INS 394/2008-B-39.

Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 9.9.2010 sp. zn. MSPH 99 INS 163/2008-B-52.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu USA *Local Loan Co. v. Hunt*, 292 U.S. 234, 244 (1934).

IV. Ostatné zdroje:

Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona. Dostupné na www: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557> [cit. 2013-05-05].

KADENS, Emily. The last bankrupt hanged: Balancing incentives in the development of bankruptcy law. *Duke Law Journal*. 2010, č. 7, s. 1261. Dostupný tiež z www: <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1462&context=dlj> [cit. 2013-05-06].

KOZÁK, J. Insolvenční zákon krok za krokem. *Konkurs a vyrovnání*. 2006, č. 8 Dostupné na www: <http://www.konkurs-vyrovnani.cz/index.php?idac=292&idb=32> [cit. 2013-05-05]

PACHL, L. Oddlužení: Nový fenomén úpadkového práva. *E-PRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo* [online]. 2007, Dostupné na www:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-novy-fenomen-upadkoveho-prava-50098.html> [cit. 2013-05-05]

ZOULÍK, F. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní forum*. 2009, č. 4 Dostupné na www: <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/> [cit. 2013-05-05]

ŠEVČÍK, D. ŠEBESTA J. Majetková podstata, *In Bulletin advokacie*, 2012, <http://www.bulletin-advokacie.cz/majetkova-podstata> [cit. 2013-06-10].

Insolvenční zákon. *Formuláře a vzory*. Dostupné z www: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR> [cit. 2013-05-06].

Komentář k zákonu č. 182/2006 sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). *In ASPI (právní informační systém)*. Wolters Kluver ČR. [cit. 2013-06-06]

Expertná pracovní skupina pre insolvenčné právo pri Ministerstve spravodlivosti. *Výkladové stanovisko č. 2 zo dňa 3. 6. 2006*, Dostupné na www: http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/vykladove_stanovisko_02_2008.pdf [cit. 2013-05-05]

Prezentácia JUDr. Lenky Vidovičovej, advokátky a insolvenčnej správkyne. K problematice výše zrážek z příjmu dlužníka při oddlužení prováděného splátkovým kalendářem. Dostupné z www: http://www.asis.cz/create_file.php?id=299%E2%80%8E [cit. 2013-06-08].

Sněmovní tisk 929/0, část 1/13. Dostupný na www: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0> [cit. 2013-06-15].

Ministerstvo spravodlivosti ČR. *Insolvenční zákon*. Dostupné z www: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/> [cit. 2013-05-05].

Insolvenční zákon. *Formuláře a vzory*. Dostupné z www: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR> [cit. 2013-05-05].

Insolvenční zákon. *Expertní skupina S22 – Statistika*. Dostupné z www: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html> [cit. 2013-06-18].

Článek Hospodářských novin. Dostupné z www: <http://byznys.ihned.cz/c1-52420070-advokat-radi-osobni-bankrot-neni-pro-kazdeho-pomaha-jen-vyvolenym>. [cit. 2013-06-10].

Insolvenční poradna. *Konkurzní noviny*. Dostupné z www: <http://www.kn.cz/clanek/ctenari-se-ptaji-my-odpovidame-1>. [cit. 2013-06-06].

United States Courts. *Bankruptcy forms*. Dostupné z www: <http://www.uscourts.gov/FormsAndFees/Forms/BankruptcyForms.aspx> [cit. 2013-05-06].

United States Courts. *Bankruptcy filings continue decline*. Dostupné z www:
<http://news.uscourts.gov/bankruptcy-filings-continue-decline> [cit. 2013-05-06].

Office of the Law Revision Council. *Title 11*. Dostupné z www:
http://uscode.house.gov/download/pls/Title_11.txt [cit. 2013-05-06].

Administrative Office of the United States Courts. *Bankruptcy Basics : A Publication of the Bankruptcy Judges Division*. 2007. s. 73 Dostupné z www:
<http://www.uscourts.gov/Viewer.aspx?doc=/uscourts/FederalCourts/BankruptcyResources/bankbasics2011.pdf> [cit. 2013-05-06].

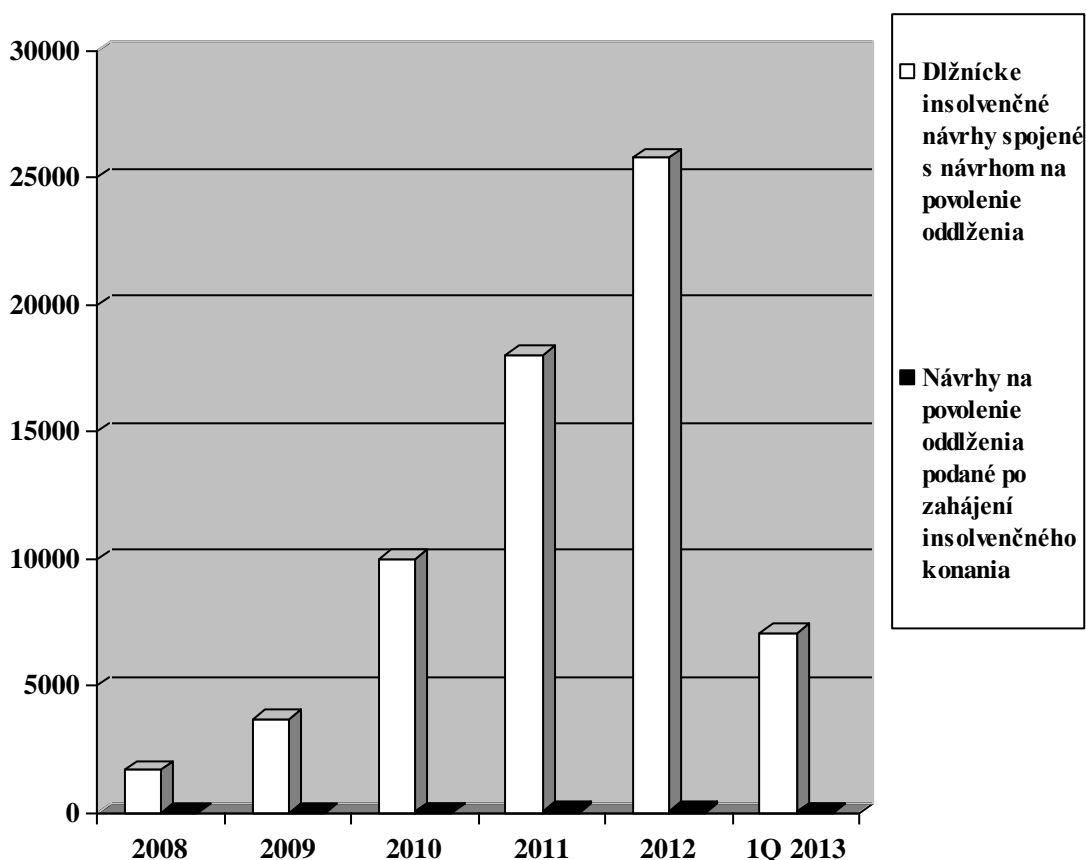
The United States Department of Justice. *Census Bureau, IRS Data and Administrative Expenses Multipliers*. Dostupné z www:
<http://www.justice.gov/ust/eo/bapcpa/20130501/meanstesting.htm> [cit. 2013-05-06].

United States Courts. *Chapter 13, Individual Debt Adjustment*. Dostupné z www:
<http://www.uscourts.gov/FederalCourts/Bankruptcy/BankruptcyBasics/Chapter13.aspx>
[cit. 2013-05-06].

Príloha

V tejto prílohe sa poukazuje na početnosť prípadov oddĺženia s poukazom i na niektoré dielčie aspekty tohto inštitútu, a to od účinnosti insolvenčného zákona (1. 1. 2008) do 31. 3. 2013 (sledované obdobie). Zdrojom celej prílohy boli štatistiky verejne dostupné na internetových stránkach¹⁶².

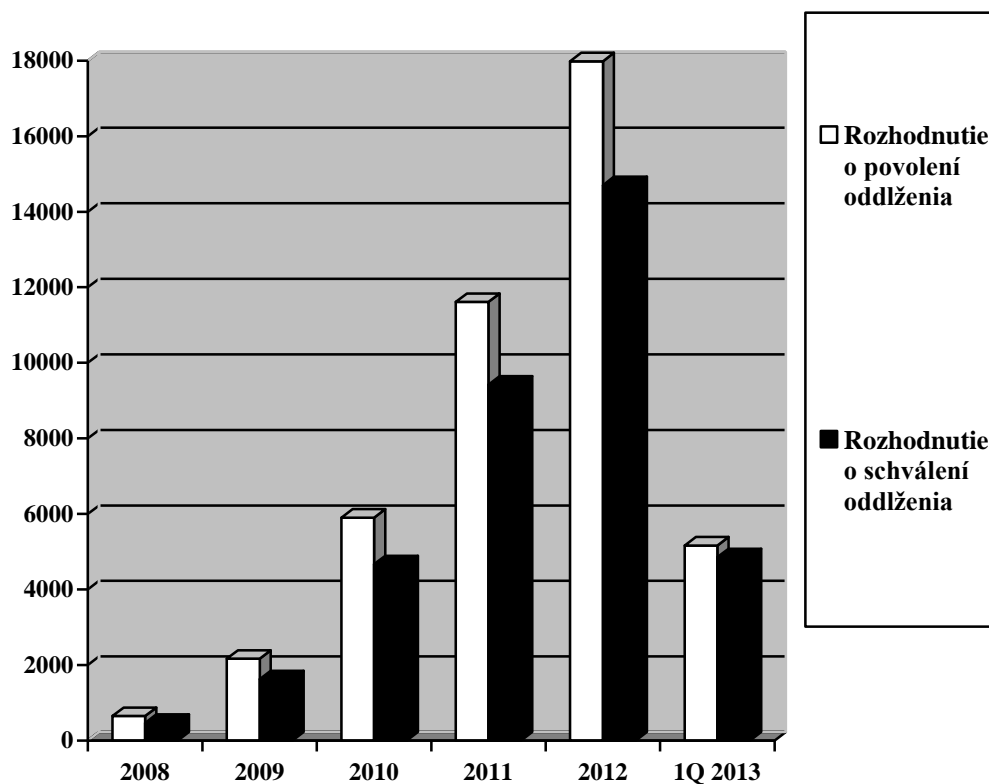
Graf č. 1 – Počet oddĺžení podľa osoby navrhovateľa insolvenčného konania

Celkovo môžeme v sledovanom období konštatovať priam absolútnu prevahu podaných dlžníckych insolvenčných návrhov spojených s návrhom na povolenie oddĺženia v 66 327 prípadoch, oproti 248 návrhom na povolenie oddĺženia podaných po zahájení insolvenčného konania.

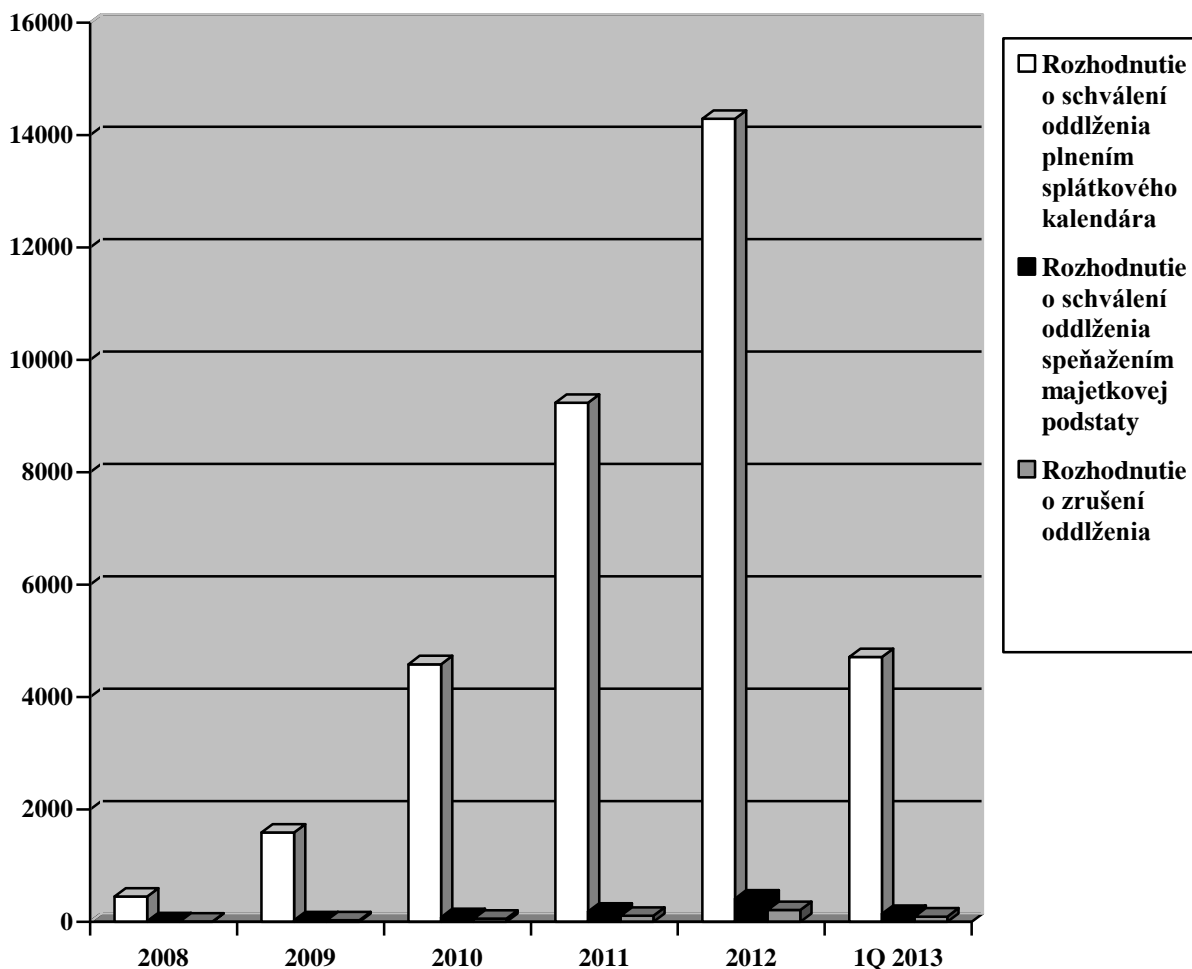
¹⁶² Insolvenční zákon. *Expertní skupina S22 – Statistiky*. Dostupné z [www: http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html](http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html) [cit. 2013-06-18].

Graf č. 2 – Počet povolených a schválených oddĺžení

Celkový pomer v sledovanom období medzi prípadmi rozhodnutia o povolení oddĺžení a o schválení oddĺžení bol 43 474 ku 35 734.

Graf. č. 3 – Počet oddlžení podľa realizácie a zručené oddlženia

Pri realizácii oddlženia bola podoba plnenia speňažením majetkovej podstaty v sledovanom období minimálne využívaná, keď k nej došlo len v 865 prípadoch, čo je pri 34 869 prípadoch povolenia oddlženia plnením splátkového kalendára zanedbateľná štatistická hodnota. Ku zrušeniu oddlženia došlo v 508 kauzách.

Z predchádzajúcich troch grafov môžeme vyvodit', že štatisticky typický priebeh oddlženia je nasledovný: dlžník podá insolvenčný návrh spojený s návrhom na oddlženie, insolvenčný súd oddlženie povolí a následne schváli vo forme plnenia splátkového kalendára.

Resumé

Dne 1.1.2008 vošiel v účinnosť zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon), ktorý komplexne zreformoval úpadkové právo v Českej republike, okrem iného aj zavedením nového inštitútu oddlženia.

Oddlženie je koncipované ako spôsob riešenia spotrebiteľského úpadku pre fyzické a právnické osoby – nepodnikateľov. Po vzore zahraničných úprav priznáva možnosť oslobodenia od dlhov a tým nový štart do ekonomického života subjektu. Nová podoba riešenia úpadku spotrebiteľa dokázala potrebu svojej existencie aj tým, že oddlženie je zďaleka najčastejším spôsobom riešenia úpadku v Českej republike.

Cieľom tejto práce bolo podať celkový rozbor problematiky oddlženia od podania insolvenčného návrhu cez samotný proces oddlženia až po oslobodenie dlžníka od dlhov.

Vlastný text práce je štruktúrovaný do šiestich kapitol. Prvá kapitola uvádza do problematiky tradičným historickým exkurzom úpravy bankrotu na českom území, objasnením pojmu úpadok a poskytnutím základných informácií o novom insolvenčnom zákone. Nasledujúca kapitola sa snaží postihnúť oblasti vlastné všetkým typom insolvenčného konania v obecnej rovine pre účely ďalšieho textu práce. V tretej kapitole je podaný obecný výklad oddlženia – komu je tento spôsob riešenia úpadku určený a aké podmienky musí subjekt splňovať, aby vôbec v jeho prípade mohlo k oddlženiu dôjsť. Práca sa snaží podať výklad insolvenčného konania v kontexte oddlženia chronologicky, s rozdeľujúcim bodom pri vyhlásení úpadku. Štvrtá kapitola popisuje obdobie do rozhodnutia o úpadku – od výkladu k insolvenčnému návrhu až po samotné rozhodnutie. Piata kapitola je venovaná obdobiu keď sa dlžník stane úpadcom pri pozornosti sústredenej na priebeh oddlženia, podoby jeho realizácie, ukončenia konania a prípadnom oslobodení dlžníka od jeho dlhov. Posledná šiesta kapitola podáva krátky výklad k úprave bankrotov v práve USA s dôrazom na riešenie insolvenčnej fyzickej osoby.

Abstract

As of 1 January 2008 Act No. 182/2006 on Bankruptcy and its Settlement (Insolvency Act) has become effective. This statute has completely reformed bankruptcy law in the Czech Republic including but not limited to by implementation of new legal institute of discharge of a debtor.

Discharge of a debtor is designed to be a mode of solution of consumer's bankruptcy for non-business individuals and non-business legal entities. Being modeled by foreign legal forms this institute has acknowledged a relief from debts and hence new start for economic life of the subject. New form of solution of consumer's bankruptcy has proven its need of existence also by the fact that discharge of a debtor is by far the most frequent mode of bankruptcy solution in the Czech Republic.

The aim of this thesis is to deal with entire issue of discharge of a debtor from filling bankruptcy petition through the very process of discharge to debts relief of a debtor.

The thesis text itself is divided into six chapters. First chapter introduces the matter by traditional historical digression of the bankruptcy form in Czech territory, by clarification of the bankruptcy term itself and by provision of basic information on new Insolvency Act. The following chapter endeavors to express particular issues which are common to all modes of insolvency proceedings for the purposes of the further text of the thesis. In the third chapter a general presentation of discharge of a debtor is given – who is this mode of bankruptcy solution intended to be for and which criteria does the subject have to meet in order to have the possibility of the discharge. With regard to discharge of a debtor, the thesis tries to sort the presentation of the institute chronologically with point of separation being a ruling on bankruptcy. The fourth chapter describes the period from filling the bankruptcy petition until the very ruling. The fifth chapter is dealing with the period when a debtor becomes a bankrupt, with forms of realization of discharge of a debtor and, as the case may be, with relief from the debts. The sixth and last chapter gives brief presentation of bankruptcy in US law stressing the insolvency solution of an individual.

Názov práce v českom jazyku

Oddlužení – jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku

Klíčové slová v českom jazyku

oddlužení, úpadek, insolvenční zákon

Názov práce v anglickom jazyku

Discharge of a debtor – one of modes of insolvency solution

Klíčové slová v anglickom jazyku

discharge, bankruptcy, Insolvency Act